

A Felvidék katonai felszabadítása¹.

I.

Magyarország északnyugati magyar lakta részeinek felszabadítása abba a nagy küzdelembe kapcsolódik bele, melyet a harmadik német birodalom vezére és kancellárja, Hitler Adolf, a Középeurópában élő németiség területileg is egy államban való egyesítése érdekében megindított.

A világháború előtt az Osztrák-Magyar monarchia volt az az állam, amelynek határai Középeurópa ama területeit fogták körül, amelyen a német, magyar, szláv népek egymással meglehetősen összekeveredve élnek. A Habsburg-monarchia bukásának és részekre szakadásának legfőbb okául az 1918. évi győztes hatalmak képviselői azt hozták fel, hogy meg kell szüntetni a németek és a magyarok uralmát az elnyomott más fajú nemzetiségek felett. Ezzel megteremtették az életképtelen Német-Ausztriát, Csonkamagyarországot, Csehszlovákiát, Nagyromániát és Jugoszláviát.

Az úgynevezett utódállamok nemzetiségi viszonyai semmiel sem voltak jobbak, mint a régi Ausztriáé, avagy a Magyar birodalomé. Különösen Csehszlovákia volt leginkább hasonló a megbuktatott Monarchiához. Legfőbb gyengéje az a rövidlátó nagyratörés volt, mely Masaryk és Benes munkáját vezette, midőn a felszabadítás jelszavával 3 és fél millió németet, 1 millió magyart, 2 és fél millió tótot, és közel 500.000 rutént kényszerített bele abba az új államalakulatba, amelyet a néprokonság teljes meghamisításával Csehszlovákiának kereszteltek el.

Ausztriát 1938 március 11-én elnyelte a németiség hatalmas egyesülési vágya. Minden tárgyilagos szemlélőnek az volt a természetes következtetése, hogy Németausztria bekebelezése után, a következő lépés a szudétanémetiség kérdése lehet. Hiszen Csehország déli, északnyugati és északkeleti határterületein, a nagy német tömbbel szoros érintkezésben és összefüggésben levő területen élő németiség, épen a cseh elnyomatás következtében, minden idegszálával a német birodalomhoz való csatlakozásra törekedett.

¹ A hozzátartozó vázlatok a füzet végéhez vannak csatolva.

A szudétánémetség a cseh erőszakoskodásokkal szemben a harmadik birodalomnál keresett és talált erélyes és hatalmas támasztékot, miután ennek kormánya már nem volt hajlandó tovább is télenül szemlélni azokat az embertelen erőszakosságokat, amelyek a németek és csehek érintkezését az állami és társadalmi élet minden területén egyre elviselhetetlenebbé tették.

A két állam közötti viszony végleges elmérgesedéséhez a lökést az 1938. május 21-én elrendelt cseh mozgósítás adta meg. Az európai nagyhatalmak előtt világosan állott a helyzet. A cseh-német viszály annyira kiéleződött, hogy a világháború küszöbére sodorta a még mindig nyugtalan Európát. Különösen az angol kormány érezte azt, hogy ha nem sikerül a német-cseh viszályt békés megegyezéssel elintézni, Anglia is belesodródik egy olyan háborúba, amely most még nem érdeke s amelynek kimenetele nagyon kétséges, mert a hatalmasan megerősödött Német Birodalommal szemben, sem a francia, sem az angol haderő nincsen olyan állapotban, hogy a biztos győzelem jegyében indulhatna neki a háborúnak. Az orosz szövetséges értéktelensége a francia kormány előtt szintén ismeretes volt. Ilyen körülmények között az angol miniszterelnök, Chamberlain lord kezdeményezésére, az angol kormány Runciman lordot, a volt angol kereskedelemügyi minisztert küldte Prágába, hogy tanulmányozza a szudétánémet kérdést és tanácsaival mozdítsa elő a viszály békés megoldásának lehetőségét.

Runciman lord személyes tárgyalásainak az volt az eredménye, hogy az angol kormánynak és közvéleménynek be kellett látnia, hogy a szudétánémetek és a csehek viszonya már annyira elmérgesedett, hogy a kérdés békésen csak úgy oldható meg, ha a szudétánémetek — a nemzeti önrendelkezési jog alapján — maguk döntenek állami hovatartozásuk felett. Ez a német birodalomhoz való csatlakozást jelentette.

A Csehország és Franciaország, valamint Franciaország és Anglia között fenálló katonai egyezmények következményét, a háborút, másképen elhárítani nem lehetett, csak Csehország harci kedvének lelohasztásával. A háborús veszélyig kiélesedett ellentétek elsímítására és a megegyezés közvetítésére, Chamberlain angol miniszterelnök maga vállalkozott. 1938. szeptember hó 15-én felkereste Obersalzbergben Hitler vezér- és kancellárt, majd szeptember 22-én Godesbergben tárgyalt Hitlerrel. E tárgyalások eredménytelensége azt mutatta, hogy a kérdést másképen, mint a szudétánémet területeknek a néprajzi alapon való elcsatolásával megoldani nem lehet, mert Németország el van szánva arra, hogy most már — ha kell fegyverrel is — érvényt szerez követeléseinek. A

helyzet végleges kiéleződéséhez nagyban hozzájárult az, hogy a csehek megszüntették a vasúti forgalmat Németország, Lengyelország és Magyarország felé. Majd szeptember 25-án a cseh kormány kiadta a parancsot a csehszlovák hadsereg általános mozgósítására, ami nyilvánvalóvá tette azt, hogy a cseh kormány elzárkózik a békés megoldás elől és arra törekszik, hogy háborúba sodorja Európát. Bízott abban, hogy a franciák, az angolok és az oroszok nem fogják cserben hagyni szövetségesüket. Franciaország ugyanis már elrendelte haderejének részleges mozgósítását, a Maginot-vonal erősítményeinek megszállását.

Ebben a végsőig kiéleződött helyzetben lépett közbe, Chamberlain felkérésére, Mussolini és a vitás kérdések békés megoldásának érdekében, Anglia, Németország, Olaszország és Franciaország kormányelnökeinek megbeszélését javasolva, a müncheni találkozót lehetővé tette. Ézzel megmentette a békét és a közvetítésével létrejött müncheni egyezményben, 1938. szeptember 28-án megindította azt a folyamatot, amely Középeurópa igazságosabb elrendezésével megkezdte a trianoni békeparancs felszámolását. A magyar kormánynak már a szudétánémet kérdés kiéleződésének kezdetétől fogva, az volt a törekvése, hogy a cseh-német viszály elintézésével egyidejűleg, a csehországi magyar kisebbség kérdése is rendeztessék. Minden törekvése arra irányult, hogy a nagyhatalmak, a német területi követelésekkel egyidejűleg, a többi kisebbség helyzetét is rendezzék és a magyarság területi igényeit is kielégítsék.

E diplomáciai munkának eredményeként, Hitler nürnbergi és berlini beszédeiben meg is említette a magyarság igényeit, Mussolini pedig több alkalommal mindenki által érthetően kijelentette, hogy Csehszlovákiát a néprajzi elv alapján újjá kell szervezni és népszavazással valamennyi nemzetiség kérdését véglegesen és tökéletesen meg kell oldani.

Szeptember 20-án Imrédy miniszterelnök és Kánya külügyminiszter Hitlerrel újra megtárgyalta a magyar követeléseknek a németekével egyidejű megoldását s a magyar miniszterelnöknek ama kijelentése, hogy a felvidéki lakosság jogos követeléseit az önrendelkezési jog tekintetében minden rendelkezésére álló eszközzel támogatja és diadalra fogja segíteni, világosan mutatta azt az utat, amelyen a magyar kormány e kérdésben haladni szándékozik.

A megvalósítás útján döntő jelentőségű volt a magyar kormány az a lépése, hogy a nagyhatalmak kormányaihoz intézett jegyzékben azt követelte, hogy a magyar kisebbség kérdését a szudétánémet kérdéssel azonos módon intézzék el.

Ezt szeptember hó 29-én a magyar követ a csehszlovák külügyminiszterrel is közölte. Az 1938 szeptember 28-i négyhatalmi müncheni egyezmény egyik pótjegyzőkönyve szerint: „a négy nagyhatalom kormányfői kinyilatkoztatják, hogy a Csehszlovákiában élő lengyel és magyar kisebbségek kérdését a négy nagyhatalom kormányfői fogják további tárgyalás alá venni, amennyiben az érdekelt kormányok közvetlen megegyezése útján három hónapon belül rendezést nem nyerne.“

Amíg tehát a Németországgal kötött egyezmény a szudétánémet kérdést azonnal megoldotta és Csehszlovákiát kötelezte arra, hogy csapatait fokozatosan visszavonva, október 10-ig adja át Németországnak a szudétánémetlakta területeket, Lengyelország és Magyarország követeléseinek teljesítésére Csehországnak három hónapi haladékot adott.

Ennek legnagyobb hátránya Magyarország szempontjából az volt, hogy a cseh kormánynak így alkalma nyilhatott arra, hogy a német határon felszabaduló katonai erőket a Felvidékre átcsoportosítsa és a jogos magyar követelések teljesítését megtagadva, háborút idézzon fel Magyarországgal. A magyar kormánynak csak fegyverrel lehetett volna érvényesíteni követeléseit. Támadó fellépése viszont esetleg maga után vonta volna a kisentente másik két államának, Jugoszláviának és Romániának fegyveres beavatkozását, vagyis a magyar ügy elgáncsolását.

A lengyel kormány a müncheni határozat három hónapos tárgyalást engedélyező határozatát szintén elégtelennek találva, azonnal a cselekvés terére lépett és azt követelte a cseh kormánytól szeptember hó 30-án, hogy a lengyel többségű területeket a cseh katonaság haladéktalanul ürítse ki és október 1-ig adja át a lengyel katonaságnak.

A magyar kormány a további tárgyalásoknál a következő szempontokat tartotta szem előtt:¹

1. Követeléseinek érvényesítésénél nem akart erőszakos eszközökhöz nyúlni, amíg a békés megegyezés minden lehetősége nincsen kimerítve. De mivel ennek a szándéknak keresztülvitele nem csak tőle függött, el kellett készülnie minden eshetőségre.

2. Az új határ megállapításánál ragaszkodott az egyenlő elbánás elvéhez, vagyis ahhoz, hogy a magyar kérdést a német és lengyel kérdéssel azonos módon intézzék el.

3. Állandóan arra törekedett, hogy a vitának minél gyors-

¹ A magyar országgyűlés képviselőházának 345. üléséről felvett jegyzőkönyv. (Képviselőházi értesítő.)

sabb rendezése kiküszöbölné a méréganyagot, amely a két ország között állandóan növekvő surlódásokra adott alkalmat.

4. A magyar kormány a béke biztosítása érdekében arra törekedett, hogy a Csehszlovákiában élő összes nemzetiségek részére az önrendelkezési jog érvényre jusson.

Miután a cseh kormány a területek átadását illetőleg Lengyelország követeléseit is azonnal teljesítette, most már csak a magyar kérdés rendezése volt hátra. Itt a csehek, az eddigi lefegyverzett Magyarországgal állván szemben, megkísérelték a halogatást és igyekeztek a határozott tárgyalásokat elodázní és kihasználni a müncheni póthatározat ama megállapítását, hogy a megegyezésre a nagyhatalmak három hónapi határidőt kötöttek ki.

Október 2-án a magyar kormány jegyzéket intézett a csehszlovák kormányhoz, melyben azt sürgette, hogy a területi kérdések tárgyalását mielőbb kezdjék meg.

Benes lemondása és a szlovák kormányválság következtében, a Komáromba 6-ra tervezett tárgyalásokat, a cseh kormány kérésére, két napi halasztás után végre október 9-én Komáromban megkezdték.

A csehek itt hozzájárultak ahhoz, hogy annak biznyságául, hogy megegyezési szándékuk komoly, azonnal visszaadják Ipolyság városát és Sátoraljaújhelynek kis állomását.

A magyar bizottságot Kánya Kálmán külügyminiszter vezette, míg a csehszlovák küldöttség élén Tiso, az újonnan kinevezett szlovák miniszterelnök állott.

A magyar bizottságnak csakhamar éreznie kellett, hogy a csehszlovák tárgyalási mód csak arra való, hogy minél tovább húzzák és halasszák a tárgyalásokat, hogy ezalatt a csehszlovák hadsereget a magyar határra csoportosítva, a tárgyalások menetére fegyveres nyomást gyakoroljanak. A csehek azzal kezdték tárgyalásaikat, hogy a szlovenszkói magyarság részére a cseh állam keretén belül autonomiát ajánlottak fel. Amikor ezt a magyar bizottság nem fogadta el, 12-én a Csallóköz átengedését ajánlották Komárom nélkül, ami az 14.150 km²-t és 1 millió 90.000 lelket kitevő magyar követeléssel szemben, 1840 km²-t és 105.000 lakost juttatott volna Magyarországnak.

A magyar bizottság elfogadhatalannak találta a javaslatot, mire a csehek egy lépéssel tovább menve, valamivel többet voltak hajlandók visszaadni a magyarlakta területekből, de mindez nem jelentett volna többet a határ némi igazításánál. Világos volt tehát, hogy a cseheket nem a néprajzi elv, hanem hadászati, gazdasági és közlekedéspolitikai szempontok vezetik és semmiképen sem hajlandók a

magyar követeléseket úgy kezelni, mint azt a német és a lengyel követelésekkel tették.

Amidőn október 13-án a csehek Komáromon kívül egyetlen magyar várost sem voltak hajlandók visszaadni, a magyar bizottság meggyőződött arról, hogy a csehek katonai intézkedésekkel igyekeznek a politikai döntést elodáztatni, a tárgyalásokat megszakították azzal, hogy a cseh kormány javaslatai elfogadhatatlanok. A magyar kormánynak csupán egy út állott rendelkezésére az, hogy a négy nagyhatalomtól kérje a kérdés rendezését, de éppen a cseh katonai fenyegetésekre való tekintettel meg kellett tenni az ország biztonsága érdekében szükséges katonai intézkedéseket is.

A magyar kormány megbízásából 14-én Darányi, volt miniszterelnök Hitlerrel, gróf Csáky, a külügyminiszter kabinetfőnöke, Rómában Mussolinivel tárgyalt. A cseh kormánynak be kellett látnia, hogy a magyar kérdés rendezése és a magyar területek átengedése elől nem térhet ki, amidőn október 17-én Imrédy miniszterelnök kijelentette, hogy a halogatás ellen Magyarország a leghatározabban fel fog lépni, mert a hitegetésből és a taktikázásból elég volt. A csehek ugyanekkor kijelentik, hogy a komáromi tárgyalások megszakadása még nem jelenti a tárgyalások kudarcát.

Végre október 22-én megérkezik Budapestre a cseh kormány jegyzéke, mely már közeledik a magyar követelésekhez, azonban Pozsony, Nyitra, Kassa, Ungvár, Munkács visszaadásáról még mindig nem akar hallani. E javaslatában 11.300 km² területet ajánlott fel 740.000 lakossal. A magyar kormány ezt a javaslatot tárgyalási alapul elfogadta és október 24-én a még vitás területeket illetőleg népszavazást ajánlott fel. Rámutatott a magyar kormány arra is, hogy az új csehszlovák határt csak abban az esetben szavatolja, ha valamennyi más nemzetiség (német és ruszin is) népszavazással dönt hovatartozása felett. Ezen a kijelentésen kívül, mint más megoldási lehetőséget a vitás területek felett döntőbírói döntést javasolt azzal, hogy a döntőbírák Németország, Olaszország és Lengyelország legyenek.

Október 26-án a cseh kormány a magyar döntőbírói javaslatot a magyar nemzetiség ügyében elfogadta. 27-én a magyar kormány a cseh jegyzékre adott válaszában azt követelte, hogy a magyar csapatok a most már nem vitás területeket azonnal szállják meg. A cseh kormány válaszjegyzékében 29-én közölte, hogy ő is felkérte Németországot és Olaszországot a döntőbíráskodás elvállalására.

A döntőbírák felkért Németország és Olaszország külügyminiszterei, Ribbentrop és gróf Ciano, november 2-án ül-

tek össze Bécsben a Belvedere-palotában, hogy eldöntsék a vitás területi kérdést.

A döntés alapján Magyarország megkapta területi követeléseinek kb. 90 %-át, vagyis kb. 12.000 km²-t, az 1910. évi népszámlálás adatai szerint 863.000, az 1950-as népszámlálás szerint 1.030.000 lakóssal és az egyben kimondotta azt is, hogy a csehek által visszaadandó területet november 10-éig teljesen ép állapotban kell a magyar honvédelmi csapatoknak átadni. Ezzel a Felvidék magyarlakta területeinek kérdése nyugvópont-ra jutott. Pozsonynak, Nyitrának elvesztése fájdalmasan érintette az egész magyarságot, miután az 1910-évi népszámlálás adatai szerint, Nyitrának és Pozsonynak is vissza kellett volna kerülnie Magyarországhoz. Pozsony csak 20 %-ban szlovák. Legfeljebb csak az hátrányos, hogy a magyarság nincsen feltétlen többségben.

A magyar és lengyel közvélemény által olyan erősen követelt közös lengyel-magyar határ kérdését, vagyis a rutének szavazását sem intézték még el.

II.

E politikai tevékenységgel párhuzamosan, illetve annak folyamán, a magyar katonai vezetés intézkedései alapján a katonai események a következőképpen zajlottak le.

A Német-birodalom és Csehszlovákia közötti helyzet kiéleződése folyamán, már szeptember első napjaiban Magyarország katonai vezetőinek is számolni kellett azzal, hogy a szudétánémet kérdés fegyveres összeütközéshez vezethet, és hogy ebben az esetben Magyarország sem maradhat tétlen szemlélője a szomszédságában lezajló eseményeknek.

Ezért már szeptember elején gondoskodni kellett arról, hogy a csapatok felkészüljenek a várható eseményekre és a felszerelésben mutatkozó hiányok pótlása sürgős ütemben meginduljon.

Az 1938. évi zárógyakorlatokat az eredeti elgondolás szerint 1938 szeptember 15-én kellett volna befejezni. A fegyvergyakorlatra behívottakat szeptember 17-én kellett volna békeállomáshelyeiken elbocsátani.

A helyzet állandóan fokozódó feszültsége miatt, amely főképpen a csehszlovák hadsereg mozgósításának május 21-iki elrendelése óta volt különösen érezhető, a magyar honvédelmi miniszter elrendelte, hogy az 1., 2., 6. és 7. vegyesdandár csapatai a zárógyakorlatok után ne vonuljanak be békeállomáshelyeikre, hanem maradjanak a honvédség főparancsnoka által meghatározott kihelyezési területeken és ott folytassák a bevonult tartalékosok továbbképzését.

Az említett dandárok csapatai általában az északi határtól délre fekvő, mintegy 30—50 km. mély sávban helyezkedtek el.

Miután a csehszlovák kormány elfogadta Lengyelország ama követeléseit, hogy lengyellakta területeit adja át október 1-én a lengyel csapatoknak, a magyar követelések tárgyalása tekintetében azonban halogatóan viselkedett, a magyar hadvezetőségnek számolnia kellett azzal is, hogy a diplomácia munkáját katonai nyomással kell hamarosan megkönnyítenie és ezért tervbe vette, hogy a 2. és 1. vegyesdandár területén kihelyezésben levő csapatokat közelebb vonja a cseh határhoz. Az erre vonatkozó intézkedések szerint az 1. 2. gyalogsági parancsnok csoportja Esztergom-Nyergesújfalu területére jut, míg a 2./3. gyalogsági parancsnok csoportja zömével Dunaalmás-Fűzitő psz-Naszályra, 2 zászlóaljjal és 1 lovas századdal Szőnyre menetel.

A 2./1. gyalogsági parancsnok csoportja Vének, N. Bajcs, Vámos, Bana területére, 2 zászlóalj és 2 üteg Gönyűre kerül.

2./2. *gyalogsági parancsnok* csoportjából 4 zászlóalj és 4 üteg Remete, Püski, Halászi. Arak, Darnó környékére, 2 zászlóalj és 2 üteg Oroszvárra menetel.

A 2. *vegyesdandár* szűkebb törzsével Győrbe kerül, míg az 1. *vegyesdandár* parancsnokság még Budapesten marad. (581006/1. hdm. vkf.)

E rendelkezés kiegészítéseképpen ugyancsak október 6-án elrendelték, hogy az 1. *vegyesdandárnál* az 1. gyalogsági parancsnok csoportja Drégelypalánk, Hont, Nagyoroszi,

az 1.5. *gyalogsági parancsnok* csoportja Szécsény, Balasgyarmat területére;

a 2. *gépkocsizó dandár* Bánk. Rétság, Tolmács környékére;

a 2. *lovas dandár* pedig Salgótarján, Somoskőújfalu, Karancságra kerüljön.

A 7. *vegyesdandárnál* a 7. 2. *gyalogsági parancsnok* csoportja zömével Tornaszentandrás, Bodvalenke, Komjáti, Bodvaszilás, Szögliget, Szinre, részeivel Bánréve, Hét, Máté területére;

a 7./1. *gyalogsági parancsnok* csoportja zömével Gönc, Tornyosnémeti, Hernádszurdokra, részeivel Büttös, Perecese, Krasznokvajda területére;

a 7./5. *gyalogsági parancsnok* csoportja zömével Hollóháza, Alsókéked, Abaujvár, Füzérkomlósra, részeivel Sátoraljaújhely körletébe vonul.

A 6. *vegyesdandárnál* az 1. lovas dandár Zemplénagárd, Lácza, Kis-, N. Rozvány, Ricsé, Révleányvár területére részben gyalogmenetben, részben vasúti szállítással,

a 6./2. *gyalogsgági parancsnok* csoportja vasúton Beregsurány, Barabás, Vámos Atya, Csaroda területére kerül.

Az 1., 6. és 7. vegyesdandár parancsnokság egyelőre állomáshelyén marad.

Az összes repülő alakulatok parancsot kaptak, hogy 7-én déltől alkalmazásra készen álljanak.

A honvéd vezérkar főnökéhez érkezett jelentések és hírek alapján, az ellenség helyzetéről a következő kép alakult ki október 6-án:

A cseh erők zöme a cseh anyaországban és Morvaországban vonult fel, Magyarországgal szemben 5—6 gyaloghadosztály és 1 gyors hadosztály van.

A 9. *hadosztály* hadseregközvetlen alakulatokkal megerősítve a pozsonyi hídfőtől Magyarszölgyén, Párkány, Esztergom vonaláig,

a 10. *hadosztály* ettől keletre Salgótarján magasságáig bezárólag,

a 17., 11. és 12. *hadosztály* ettől odébb keletre védelemre készen áll: súlya a 11. hadosztálynál van.

A *repülő erők* zöme Pöstyén területén, három bombázó század Galgócon és Nyitrán, vadász erők Pozsonyszőlőson vannak.

Folyamerők Pozsonynál (Masaryk monitor, 4 siklócsónak és 24 felfegyverzett motorcsónak).

2—2 aknazár van Pozsonytól nyugatra és keletre.

Hadműveleti tartalékok:

a) A Vág völgyében Trencsén körül 5—6 hadosztály. E csoport déli szárnya Nagyszombat, Galgóce vonalában van. Szered környékén a 9. tart. hadosztály.

b) A 3. gyors hadosztály (2 zászlóalj, 10 lovas század, 7 üteg, 3 páncélos század és 1 repülő század) Lévánál.

A cseh erők erkölcsi értékét illetőleg az volt a felfogás, hogy a 9. és a 10. hadosztály állományának kb. 70 %-a magyar és szlovák, kevés szudétanémet. A csapatok erkölcsi értéke az utóbbi napok eseményeinek hatása alatt erősen csökkent. Szívósabb ellenállással csak a pozsonyi hídfőben, az ipolymenti erődítésekben és szórványosan oly csoportoknál lehet számítani, ahol a cseh nemzetiségű tisztek és altisztek parancsnokoltak. Kezdő magyar sikerek után, nagymérvű bomlás várható. Anyagi felszerelés és lőszerpótlás jó; az élelmezés hiányos.

Ilyen körülmények között és helyzetbírálattal után érthető, hogy a vezérkar főnöke olyan intézkedést is előkészített (381006/11. hdm. I.—1938.), melyben elrendelte volna, hogy a Csehszlovákiában bekövetkezett általános helyzet folytán, a magyar honvédség a trianoni határokat átlépi és

egyelőre a Csallóközt, továbbá a nyugati felvidék egyes részeit szabadítja fel.

A megszállást a Dunán való meglepetésszerű átkeléssel és a leggyorsabb ütemben akarta végrehajtani, az alábbi erőkkel:

a) 2. vegyesdandár parancsnokság vezetése alatt, a három gyalogsági parancsnok és vegyesdandár közvetlenek csoportja,

b) az 1. vegyesdandár parancsnokság vezetése alatt az 1./2. gyalogsági parancsnok csoportja,

c) a határbiztosító erők az Észtergomtól a német határig terjedő szakaszon.

d) a folyamerők, őrnaszád ezredének zöme és

e) vezérkari főnök közvetlenekként a légierők.

Az október 6-án 22 óra 30 perckor kiadott, s a csapatoknak a határra való felzárkózására vonatkozó menetértékesítést a vezérkar főnöke a változott viszonyokra való tekintettel érvénytelenítette, csupán az 1./2. gyalogsági parancsnok csoportjának Észtergomhoz történt előrevonása maradt érvényben.

Mint már említettem, az október 9-én megindult komáromi tárgyalások első eredményeként, a csehok Ipolyság és a sátoraljaujhelyi kisállomás átadásába beleegyeztek. Ennek a megszállásnak végrehajtására a vezérkar főnöke elrendelte október 9-én, hogy az 1. lovas dandár és a 6./2. gyalogsági parancsnok csoportja a határra vonuljon előre a már ismertett területre, úgy, hogy az előrevonulás október 11-én 16 óráig végre is legyen hajtva.

Ezenkívül október 10-én az 1. vegyesdandár parancsnokság parancsot kapott, hogy a 11-iki megszálláshoz Hontra az 1. kerékpáros zászlóaljat és a gépkocsizó dandár egy gépvontatású üteget, Drégelypalánk és Nagyoroszi területére az 1. gyalogezredet — zenével — és 3 tábortüteget kell előre vonnia. A vezérkar főnöke jelezte még, hogy a megszállás részleteire később ad parancsot. Elrendelte, hogy az 1. vegyesdandár csapatai 11-én 12 órai kezdettel Ipolyság városát szállják meg, az előírt biztonsági rendszabályok betartásával. A megszállandó terület határvonala a város közvetlen közelében húzódván, igen szűk hídfőszerű területre szorítkozott úgy, hogy azok a csapatok, melyeknek a vezérkar főnökének rendelete szerint, a megszállást végre kellett hajtaniok, nem is maradhattak a városban, hanem egy részük az Ipoly déli partján fekvő Homokon, Berneczabarátin és Kemencén helyezkedett el. A tűzéréség az Ipolytól délre foglalt készültségi állást.

A 7. vegyesdandárnál a sátoraljai kis állomás közvetlen közelében húzták meg a választóvonalat a magyar és a csehszlovák csapatok között.

A magyar honvédek bevonulása a 20 év óta elszakított magyar terület első zálogára, a lakosság és a résztvevő honvédség leírhatatlan lelkesedése közepette történt meg. Még azok a keményszívű katonák is örömkönnnyeket hullattak, akiknek egyébként nem szokása az érzékenykedés.

Az ipolysági eseményekkel kapcsolatban az 1. vegyesdandár-parancsnokság jelentése a következőképpen hangzik:

„Az 1. gyalogezred parancsnok (Paduschitzky ezredes) csoportja, az 1. gyalogezred, az 1. kerékpáros zászlóalj, az 1. tüzérsztyály 3 ütege és az 1./2. géppelvonatott tarackos üteg ma, 11-én 12 és 13 óra között, Ipolyság körül az elrendelt hídfőt minden súrlódás nélkül megszállotta. A lakosság leírhatatlan lelkesedéssel fogadta a példás fegyelmet tanúsító magyar csapatokat. A hídfő megszállását a kerékpáros zászlóaljból 13 járőr biztosította. E biztosítás mellett vonult be oda az 1. gyalogezred parancsnok csoportja. A tüzérség azonnal tüzelőállásokba hajtott. A lakosság jelentése szerint, a csehek a várostól közvetlen északra újra beásták magukat és drótkadályokat létesítenek, Pereszlény községet viszont kiürítették.

„Léváról kb. 500 ember akart Ipolyságra jönni, hogy résztvehessen a bevonulási ünnepeken. A csehek ezt erőszakkal megakadályozták. A csehek a hídfő körüli állásokban nyugodt magatartást tanúsítanak és minden kihívást kerülnek. A fogadtatás után az 1. gyalogezred egy zászlóalja felváltotta a hídfőben levő kerékpáros zászlóaljat. A hídfőállást egy-egy géppuskás szakasszal megerősített század kelet, észak és nyugati irányban megszállotta; mindenik századnál nehéz gyalogsági fegyverek vannak. 4 üteg az Ipoly déli partján tüzelőállásban. Az 1. kerékpáros zászlóalj Homokon.

„A csoport nyugati szárnyát a Bernecebarátira tolt 1. vadász zászlóalj biztosítja”

„A gyalogsági parancsnok csoportjának másik ezrede Hont-ra, Drégelypalánkra és Nagyoroszira vonult előre.”

A sátoraljaújhelyi megszállás is símán folyt le. A határt 11-én 12 órakor a 7./2. határbiztosító század lépte át, minden különösebb esemény nélkül. A kis állomásnál nagy tömeg várta lelkes hangulatban a magyar csapatok bevonulását. A tömegben több, még cseh megszállás alatt levő falu lakosai is megjelentek, magyar zászlók alatt.

A megszállás a legkisebb zavaró esemény nélkül, egy óra leforgása alatt megtörtént. A lakosság hangulata mindenütt igen lelkes volt és a honvédség iránt nagy szeretetet mutatott.

Az Ipolyságnál és Sátoraljaújhelynél átengedett terület és a megszálló csapatok helyzete az 1. és a 2. vázlaton látható.

Mint már az I. fejezetben hallottuk, a 9-én megindított tárgyalásokat a magyar kormány képviselői kénytelenek voltak megszakítani, miután a csehszlovák bizottság magatartásából és a pozsonyi cseh rádióban elhangzott fenyegetésekből arra lehetett következtetni, hogy a csehek egyáltalában nem akarják a magyar követeléseket a müncheni határozatok szellemében teljesíteni. A komáromi tárgyalások megszakadtak és a magyar hadvezetőségnek számolnia kellett azzal, hogy az átcsoportosuló egész csehszlovák haderő igyekezni fog fegyverrel is támogatni a kormány húzavonáját. Ezért a vezérkar főnöke október 13-án az 1. és 7. vegyesdandár parancsnokságához intézett táviratában (381013/5. hdm. I. Vkf.) közölte, hogy a külpolitikai helyzet feszült. Számolni kell azzal, hogy a csehek a már átadott területeket is visszakövetelik, vagy erőszakkal visszafoglalni igyekeznek. Ezért annyi erő legyen mindig készenlétben, hogy a már megszállott területek erős támadással szemben is tartathatók legyenek.

A 7. vegyesdandár ezeket az erőket a 7. 3. gyalogsági parancsnok csoportjából vegye.

E parancs alapján az 1. és a 7. vegyesdandár parancsnokság kiadta a védelemre szükségesnek látszó intézkedéseket, melyeknek folyamánként a határ mentén álló erők Ipolyságnál, illetve Sátoraljaújhelynél a 3. és a 4. vázlatban feltüntetett csoportosításban állottak készen, minden visszafoglalási kísérlet megállítására.

Az 1. vegyesdandár parancsnokság úgy tervezte a védelmet, hogy a szűk és közvetlenül Ipolyság szegélyéhez símuló hídfőállást szükség esetén a Magyashegy és Pereszlény község elfoglalásával kibővíti. Ezért elrendelte, hogy az 1. gyalogsági parancsnok csoportjának feladata, a hídfőt minden ellenséges támadással szemben megvédeni. A csoportot az 1. gránátos századdal és a hadtestközvetlen tűzérő fogatolt osztályával megerősítette. Elrendelte, hogy a hídfőben csak az azt védő zászlóalj maradjon. Tartalékokat a hídfő mindkét sarkpontjára helyezzen. A Patakon levő zászlóaljat vonja Drégelypalánkra és legyen készen arra, hogy az ellenséges támadás esetén egyrészt a Magos-h. 285 Δ, 227 ◊, másrészt a 129 ◊ és Pereszlény Ny. 127 kereszt vonalát birtokba vegye és ott védjen.

A csoport nyugati szárnyát Kemence és Szeteharasztpusztától délnyugatra, az 1. vadászzászlóaljat ütegével az északi szárnyon alkalmazva az 1. határőr kerületi parancsnok biztosítja. A légvédelmi gépágyús üteg Drégelypalánkra megy előre. A csapatvonatot tolja hátra Nagyorosziig. (3. mell.)

Az 1. önálló dandár parancsnoka (1./1. gyalogsági pa-

rancsnok) ennek megfelelően tette meg az előkészületeket a várható cseh támadás fogadására. A csapatok az Ipolyság körül fekvő hídfőállást berendezték, fedezékeiket kiépítették, akadályokat készítettek. A szárnyakat Hontnál és Bernecebarátnál biztosító csapatok megtették minden előkészületet arra, hogy a csehek támadását a Magos-hegy, illetve Pereszlény elfoglalásával ellensúlyozzák és ezeken át irányított ellentámadással visszaverjék.

A 7. vegyesdandár parancsnoka is kiadta intézkedéseit Sátoraljaújhely védelmére. Elhatározta, hogy a 21. önálló dandárt október 13-áról 14-ére virradó éjjel közelebb vonja a határhoz és a keleti határszakaszt megerősíti. (4. mell.)

A csehek a tárgyalások megszakításától kezdve határozottan ellenséges magatartást tanúsítottak. Különösen a 6. vegyesdandár arcvonalán fordultak elő határsértések. Cseh katonai repülőgépek tüzeltek a magyar katonai alakulatokra. A határ terület közelében eddig a szudétanémet arcvonalon állott csapatok megérkezését állapították meg. A határmenti erődítményeket megszállották és mögöttük több helyen erődítmények építésébe fogtak.

A sorozatos légi határsértések megakadályozására, a vezérkar főnöke elrendelte, hogy amennyiben megfelelő figyelmeztetésre a határsértést elkövető cseh repülőgépek nem szállnának le rájuk kell lőni. Ezenkívül magyar vadászkötelékek a csehszlovák határ mentén más-más időpontban naponta több ízben portyázó repülést hajtsanak végre.

A vezérkar főnöke számolt azzal, hogy a tárgyalások megszakadása dacára, mégis sor kerül a magyar követelések teljesülésére és ezért elrendelte a 581021/2. hdm. I. számú intézkedésében azt, hogy meg kell tenni az előkészületeket a határra való felzárkózásra.

A határra való felzárkózást az 1. vegyesdandár még előre nem tölt részeinél és a 7. vegyesdandárnál a következőképpen szabályozta:

1. *Az 1. vegyesdandárnál:*

a) *Az 1./5. gyalogsági parancsnok csoportja Szécsény és Balassagyarmat területére, zömével (2/3) Szécsényhez,*

b) *a 2. gépkocsizó dandár Bánk, Rétság, Tolmács területére,*

c) *a 2. lovasdandár Salgótarján, Somoskőújfalu, Karancsberény területére jut.*

d) *A váci kihelyezési csoport feloszlik, kihelyezett közbetleneinek előrevonására saját belátása szerint az 1. vegyesdandár parancsnoksága intézkedik.*

e) *Az 1. géppel vontatott légvédelmi gépágyús üteg Vácra, a 2. gk. lgv. gépágyús üteg Aszódra és a 2. t. gv. lgv. gép-*

ágyús üteg Salgótarjánban e helységek légvédelmére visszamarad.

f) A csapatok előrevonását gyalogmenetben kell végrehajtani és később megadandó időpontig befejezni.

g) Az 1. vegyesdandár parancsnokság további rendelkezésig Budapesten marad.

2. *A 7. vegyesdandárnál:*

a) A 7./2. gyalogsági parancsnok csoportja zömével Tornaszentandrás, Bodvalenke, Komjáti, Bodvaszilás, Szögliget, Szin, részeivel (1/3) Bánréve, Hét, Máté területére;

b) a 7./1. gyalogsági parancsnok csoportja zömével Gönc, Tornyosnémeti, Hernádszurdok, részeivel (1/3) Büttös, Percse, Krasznokvajda területére;

c) a 7./3. gyalogsági parancsnok csoportja Sátoraljaúj hely, Mikóháza területére jusson;

d) a 7. vegyesdandár közvetlenek előrevonására azzal a megkötéssel, hogy azoknak zöme a 7./1. gyalogsági parancsnok csoportja mögé kerüljön, a vegyesdandár parancsnoka intézkedik;

e) a 7. vegyesdandár parancsnokság további intézkedésig Miskolcon marad;

f) a csapatok előrevonását elvileg gyalogmenetben kell végrehajtani. A 7./2. gyalogsági parancsnok csoportjánál és a hadtest közvetleneknél, amennyiben szükséges, a vasúti szállítást is engedélyezni.

g) Az előrevonást később megadandó napig kell befejezni.

3. *Híradás:* Az előretolt csapatok parancsnokságaitól a vegyesdandár parancsnoksághoz állami távbeszélőn.

4. A gyalogmeneteket oly módon kell megkezdeni, hogy a csapatok megerőltetés nélkül foglalják el körleteiket.

5. Az elrendelt új csoportosítások megtörténtét a vegyesdandár parancsnokságok azonnal jelentsék.

A vezérkar főnöke 381018/4. hdm. I. vkf. számú rendeletével október 21-én a megszállás előkészítésére kiadta rendelkezéseit.

E rendelet szerint a megszálló csapatok a következőképpen vonulnak be a Felvidékre:

1. A Felvidék felszabadításában részt vesz: (l. 5. sz. mell.)

a 2. *vegyesdandár* 20 zászlóalj, 1 lovas század, 23 üteg és 1 repülő század erővel, és pedig a 2./2. *gyalogsági parancsnok* (6—0—6) a 2./1. *gyalogsági parancsnok* (6—0—6) és a 2./3. *gyalogsági parancsnok* (8—0—7) csoportjában,

az 1. *vegyesdandár* 25 zászlóalj, 13 lovas század, 35 üteg, 7 1/3 pánccelos század és 2 repülő századnyi erővel és pedig az 1./2. *gyalogsági parancsnok* (5—1—6),

a 2. *gépkeszítő dandár* (4—0—5—3 1/3—0),

az 1./1. (6—0—6),

az 1./5. *gyalogsági parancsnok* (6—0—6),

a 2. *lovas dandár* (2—12—4—5—0) erővel.

A 7. *vegyesdandár* 20 zászlóalj, 1 lovas század, 25 üteg, 1 páncélos század és 1 repülő század erővel és pedig:

a 7./2. *gyalogsági parancsnok* vezetése alatt 6—0—6,

a 7./1. *gyalogsági parancsnok* csoportjában 6—0—6,

a 7./5. *gyalogsági parancsnok* csoportjában 6 zászlóalj és 6 üteg.

A 6. *vegyesdandár* 10 zászlóalj, 15 lovas század, 10 üteg, 2 páncélos század és 1 repülő század erővel és pedig:

az 1. *lovasdandárban* 2 zászlóalj, 12 lovas század, 4 üteg,

a 6./2. *gyalogsági parancsnok* csoportjában 6 zászlóalj, 1 lovas század és 6 üteg.

A kiadott rendelet a bevonulás végrehajtásának részleteit, a feladatokat, menetcélokat, menetvonalakat, sávokat, elérendő területeket szabályozta azzal a megjegyzéssel, hogy a végrehajtás időpontját, valamint a felszabadító csapatok magatartására az irányelveket később fogja kiadni.

A 2. *vegyesdandár parancsnokság* Ókomáromba kerül.

A 2./2. *gyalogsági parancsnok* 2 zászlóalja és 2 üteg Doborgaznál kel át a Dunán és 2 zászlóaljjal és 2 üteggel Vajka-, Sárosfa-, Nagylégre, 1 zászlóalj, 1 üteg Jókára, 1 zászlóalj, 1 üteg Szenczre;

2 zászlóalj, 2 üteggel Doborgaz-, Somorjára, továbbá Csütörtökre (1 zászlóalj, 1 üteg) és Cseklészre (1 zászlóalj, 1 üteg) nyomul elő.

A 2./1. *gyalogsági parancsnok* 4 zászlóaljjal és 4 üteggel Medvén, Patason és Bösön át Dunaszerdahelyre (2 zászlóalj és 2 üteg), majd Tókés, Hidaskürtön át Mgy. Diószegre (1 zászlóalj és 1 üteg) jut.

2 zászlóalj 2 üteggel Medve, Kulcsod, Nagy Megyeren, Ekecsen át (1 zászlóalj, 1 üteg) Nádszegre menetel. 1 zászlóalj és 1 üteg Mgy. Diószegre és 1 zászlóalj 1 üteggel Galántára kerül.

A 2./5. *gyalogsági parancsnok* 5 zászlóaljjal és 4 üteggel Komárom, Érsekújváron át nyomul elő. 3 zászlóaljat és 2 üteget Komáromba, 2 zászlóaljat és 2 üteget Érsekújvárra, 1 zászlóaljat és 1 üteget Tardoskreddre, 1 zászlóaljat és 1 üteget Mgy. Sók-Tarnócra, 1 zászlóaljat 1 üteggel Zsigárdon át Vágsellyére küld.

Az 1. *vegyesdandár parancsnokság* Ipolyságra kerül.

Csapatáiból az 1./2. *gyalogsági parancsnok* csoportjának zöme Párkányon, Garamvezekényen át Nagysalló vonalán menetelve kél át a Dunán és 1 zászlóalj 1 üteggel Párkányra, 1 zászlóalj 2 üteggel N. Sallóra, 1 zászlóalj és 1 üteg Mgy.

Szölgvényre, 1 zászlóalj 1 üteggel Zselizre, 1 zászlóalj üteggel Bátorkeszre kerül.

A 2. *gépkocsizó dandár*, az 1. vegyesdandár parancsnokság intézkedése szerint, vagy Ipolyságon, vagy Szobon át Verbélyre jusson.

Az 1./1. *gyalogsági parancsnok* 3 zászlóaljjal és 3 üteggel Ipolyság, Deménd, Léva, N. Kálna vonalon haladva, 2 zászlóalja és 2 ütege Ipolyságra, 3 zászlóalja és 3 ütege Lévára és Nagykálnára, 1 zászlóalj 1 üteggel Egeg, Palástra jut.

Az 1./5. *gyalogsági parancsnok* zöme (5—0—8) Ipolyszáll, Vilke, Losonc menetvonalon, 2 zászlóaljjal és 2 üteggel Losoncra, 1 zászlóalj és 1 üteg Gácsra, 1 zászlóalj és 1 üteg Csáb és Mikszáthfalvára kerül.

A 2. *lovas dandár* Somosújfalu, Fülek, Feled, Rimaszombat és Karancsberény, Kelecsény, N. Darócz, Rimaszombat menetvonalon haladva 3 lovas századdal és 1 üteggel Fülekre, a dandárparancsnokság, 1 zászlóalj, 1 üteg és 2 páncélos század Rimaszombatra, 3 lovas század Feledre, 3 lovas század Rimaszécsre, 1 zászlóalj és 1 üteg és 1 pc. század Jolsvára kerül.

A 7. *vegyesdandárnál* a vegyesdandár parancsnokság Kassára kerül.

A 7./2. *gyalogsági parancsnok* csoportjánál 1 zászlóalj és 1 üteg Tornaljára, 2 zászlóalj és 2 üteg Rozsnyóra menetel, míg 1 zászlóalj és 1 üteg Bodvaszilason visszamarad.

A 7./1. *gyalogsági parancsnok* csoportja Kassát és a környező községeket szállja meg.

A 7./5. *gyalogsági parancsnok* 1 zászlóaljjal és 1 üteggel Kistráskára, 1 zászlóalj és 1 üteg Velejtére, 1 zászlóalj és 1 üteg Királyhelmece, 1 zászlóalj és 1 üteg Nagykaposra kerül. a gyalogsági parancsnok és 2 zászlóalj 2 üteggel Sátoraljaújhegyen visszamarad.

A 6. *vegyesdandárnál* a vegyesdandár parancsnokság Ungvárra kerül.

Az 1. *lovas dandárból* 3 lovas század és 1 üteg Szüirtére, 1 zászlóalj, 3 lovas század, 1 üteg és 1 páncélos század Ungvárra, lovasdandár parancsnokság 3 lovas századdal és 1 üteggel Csapra, 1 zászlóalj, 3 lovas század, 1 üteg és 1 páncélos század Munkácsra vonul előre.

A 6./2. *gyalogsági parancsnok* 1 zászlóaljjal és 1 üteggel Beregszeszászra, 1 zászlóalj és 1 üteg Tiszaújlakra, 2 zászlóalj 2 üteggel Munkácsra, 1 zászlóalj, 1 lovas század és 1 üteg Beregújfalura, 1 zászlóalj és 1 üteg Feketeardóra kerül.

A diplomáciai tárgyalások, illetve jegyzékváltások azt mutatták, hogy a terület átengedésnek előbb, vagy utóbb be kell következnie. Katonai részről napirenden voltak a különböző

határsértések. Cseh repülőik nap-nap után átrepültek a határon és magyar terület felett több ízben géppuskával lőtték magyar határbiztosító csapatokra. Különösen a 6. és 7. vegyesdandár határterületén fordult elő csaknem minden nap, hogy a cseh oldalról a magyar határőrség járőreire rálőttek.

Magyar részről határsértést sohasem követtek el s a legtöbb esetben a csehek kihívására egyáltalában nem is feleltek.

Egy esetben azonban egy vadászrepülőnk, egy már túlságosan merész cseh repülőgépet Gönyü felett megtámadott és leszállásra kényszerített.

Tarpa közelében október 28-án 9 órakor, 3 géppuska és több golyószóró támogatása mellett, 1—2 szakasz erejű ellenség a tarpai erdő felé nyomult előre. A támadást tűzérség is támogatta.

A magyar határbiztosító járőr határozottan és elszántan ellenállt; a csehek tüzével megállította és visszavonulásra kényszerítette.

Majd 11 h 30 I-kor Herde-pusztá felől (Tarpától északkeletre) több szakasz erejű cseh gyalogság három harcikocsival ismét támadást kísérelt meg. A magyar határbiztosító csapatok a tüzet viszonozták, mire az ellenség visszavonult. Hasonlóképen határsértést követtek el Mezőkászonynál és Magosligetnél.

A cseh területről érkezett hírek szerint, a cseh hatóságokkal együtt a katonaság is megkezdte azoknak a területeknek kiürítését, amelyeket előreláthatólag át kell engedniök a magyaroknak. Hasonlóképen megkezdték a telepések elköltöztetését is.

Nyilvánvaló volt tehát, hogy a határvillongás és állandó lövöldözés ezt a kiürítési forgalmat volt hivatva leplezni.

A cseh hadsereg fegyelméről is olyan hírek érkeztek, hogy az fokozatosan és állandóan romlik, hangulata nyomott. A magyar nemzetiségű katonák leszerelése a legtöbb helyen évfolyamra való tekintet nélkül megkezdődött.

A csehek állandó mozgolódásai és sorozatos határsértései következtében, a 6. vegyesdandár parancsnoka szükségesnek látta, hogy a határ mentén elhelyezett csapatoknál harcszerű biztosítást és fokozottabb járőrtevékenységet rendeljen el. A határőrsöket sűrítette, illetve páncélos alakulatokkal és gépekkel is megerősítette. Benyomása azonban az volt, hogy a csehek legfeljebb kisebb, helyi jelentőségű vállalkozásokra készülnek. November 2-án a vezérkar főnöke elrendeli, hogy a csapatok a már ismertetett intézkedés szerint vonuljanak előre a határra.

E parancs alapján az 1. vegyesdandárnál a 2./1. és 1./1.

gyalogsági parancsnok csoportjánál a csoportosításban nagyobb változások nem történtek, ellenben a 5./1. *gyalogsági parancsnok* csoportja Szécsény-Balassagyarmat területére, a 2. *gépkocsizó dandár* pedig Rétság, Tolmács, Borsosberény környékére toldott el. A 2. lovasdandár is előrement Pásztó-Kisterenyéről Salgótarján-Karancsberényre.

A 7. *vegyesdandárnál* a 19. *önálló dandár* (a 7./1. *gyalogsági parancsnok*) csoportja zömével Hernádszurdok, Garadna, 2 zászlóalj és 2 üteg erejű csoportjával Kány, Krasznokvajda, Gagyvendégire;

a 20. *önálló dandár* (7./2 *gyalogsági parancsnok*) zömével Bodvaszilás-Szendrőnél, 2 zászlóalj és üteg erejű csoportjával Bánréve-Putnoknál;

a 21. *önálló dandár* (7. 3. *gyalogsági parancsnok*) Füzéradvány, Vitány, Széphalom, Sátoraljaújhely, Sárospátak területére csoportosult át. (L. az 5. sz.-mell.)

A 2. és 6. *vegyesdandár* csapatai már amúgy is a határ mentén állottak, úgy, hogy ezeknél előretolásra nem volt szükség.

Az állandóan fokozódó katonai feszültségnek a bécsi döntőbíráóság november 2-án hozott ítélete véget vetett. Ezzel most már befejezett tényvé vált, hogy Pozsony és Nyitra kivételével a felvidéki magyarlakta területek visszakerülnek a csonka, magyar hazához. A magyar és cseh katonai megbízottak haladéktalanul megkezdték tárgylásaikat Pozsonyban. E tárgyalások eredményeképpen a vezérkar főnöke közölte az 1., 2., 6. és 7. *vegyesdandár* parancsnokságokkal, hogy a 2. *vegyesdandár* részei november hó 5-én fogják átlépni az eddigi cseh határt. A 2. *dandárnak* a Dunától délre levő csapatai, valamint a 6. *vegyesdandár* kihelyezett csapatai, november 6-án mennek előre, az 1. és 7. *vegyesdandár* csapatainak előnyomulása pedig csak november 7-én kezdődik. A vezérkar főnöke felhívta a *vegyesdandár* parancsnokságok figyelmét arra, hogy a megegyezésre való tekintettel a továbbiakban mindenféle ellenségeskedéstől tartózkodjanak.

A Dunán november 5-én végrehajtandó átkelés tárgyában, a vezérkar főnöke a 2. *vegyesdandár* parancsnoksághoz a 381103/5. hdm. I. vkf. számú intézkedésében a következőket rendelte el:

1. a magyar-cseh katonai bizottság tárgyalásainak eredményeképpen f. hó 5-én a *Dunán való átkelés* előkészítésére és biztosítására, 2. *vegyesdandár* a Duna északi partján hidfőket száll meg.

2. *Végrehajtás:*

a) 2./1. *gyalogsági parancsnok* csoportjából Medvénél át-

kél egy gyalogezred és egy tüzérsztyály. A megszállandó hídfő határa: Kulcsod K. Csilizradvány K. és É., Nyárád É. és Ny. Szap Ny.

A felsorolt községek tehát, valamint Ballony község is a hídfőhöz tartoznak.

Az átkelést áthajózással kezdje meg. A szükséges biztosító alakulatok átkelése után, a nehéz közúti hadihíd építését rendelje el és a csapatok zömét már ezen küldje át a megszállandó hídfőbe.

b) 2./2. gyalogsági parancsnok csoportjától Doborgaznál átkél 2 zászlóalj. és 2 üteg a tüzérsztyály parancsnokságával. A megszállandó hídfő külső határa Vajka, Kesztölcz és Bácsfa, Kis. Szt. Antal, Doborgaz bezárólag.

Az átkelést áthajózással kezdje meg. A bevonulásra kerülő motorkompszakasz beállítása után az áthajózást ezzel folytassa.

A csapatok átkelését úgy szabályozza. hogy az első lépcső a Duna középvonalán 10 h-kor haladjon át.

Az éllépcsőkbe műszaki alakulatokat is osszon be, amelyek a túlsó part esetleges aknazárait, vagy egyéb akadályait megjelelelik és eltávolításukat megkezdik.

Az átkelést és a hídfő elfoglalását a sötétség beálltaig fejezze be.

A bevonulást és a hídfő megszállását békésen és csak a legszükségesebb biztosítással végezze.

Ugyancsak november 3-án rendelte el a vezérkar főnöke azt is, hogy a kormányzó úr komáromi, az 1. vegyesdandár ipolysági, a 7. vegyesdandár kassai és 6. vegyesdandár ungvári bevonulásánál egy-egy vadászrepülő század is részt vegyen.

A november 6-ára kiadott intézkedés lényegileg a következőket tartalmazza:

1. *Elérendő vonal:* (1 : 200.000 térkép szerint, l. az 3. mell. is.)

a) a 2. és az 1. vegyesdandár által megszállandó terület: Psz. Körvtélyes (Somorjától 4 km-re DK-re) kizárólag, Kis Szentantal, Bácsfa, Tárnok, a Nagylégre vezető út a vasútig. Innen a dunaszerdahelyi vasút közvetlenül bezárólag, Dunaszerdahely É. A komáromi vasút Apáca—Szakállásig, Ekecs, Szilas, Turi bez., Zsemlékes-mjr., Csallóköz első „L” betűjétől DNy-ra a csatorna összefolyás, Aszód csatorna, Keszegfalva D-ig, Keszegfalva és község bezárólag, Vágduna és Nyitra torkolatig, Hetény vasúti állomás, Hetény és Marcellháza bezárólag, 140 Δ, 135 Δ Bucstól DNy-ra, Bucs, a Muszlára P. Szt. Györgyhalma D-en át vezető szekérút bez., Muszla, Ebed bez., Esztergom „E” betűjének déli

része, Párkány Ny., a garamkövesdi út bez., Bajta É., Leled É.

b) A 6. és 7. vegyesdandár területén:

Sátoraljaújhelytől DK-re 4 km-re a Trianoni határ és a Bodrog folyó metszéspontja; a Bodrog, majd a Latorca folyása Lelesztől ÉK-re 105 ϕ ig, Bottyán K., Ág Csernyő K., Kis Tárkány K., Mihályháza (a Tisza partján).

Tovább Beregsurány—beregyszázi útnak a Trianoni-határral való kereszteződése, az említett út bezárólag, Asztény ÉK., Macsola É. és K., a Mezőgecsére vezető út bezárólag, Mezőgecsé bez., a Várira vezető út bez., Vári É. és K.

2. A Trianoni-határt, illetve a november 5-én a 2. vegyesdandár területén megadott hídfők vonalát magyar csapatok éleikkel 11 órakor léphetik át. A vegyesdandárnál 13 óráig nem léphető át Tárnok. Pósfá, Nagylucs, Nyék, N. Megyer, Nemesócsa, Ekel, Nagykeszi vonala.

A királyhelmei körletben a Trianoni-határ átlépése éleikkel 10 órakor történhetik meg. Az előnyomulást akként kell szabályozni, hogy a sátoraljaújhely—csapi vasútvonalat 12 óra előtt csapataink át ne lépjék. Az erre a területre szánt és a 7/5. gyalogsági parancsnok csoportjához tartozó 1 zászlóalj és 1 úteget előző napon vonja Karosra, hogy másnap onnan indulhasson meg. A zászlóaljesoport aznapi célja Bodrogszentmária területe. Menetét 7-én folytatja Királyhelmece.

6-án az 1. lovasdandár elővédje (1—3—1) vonuljon be az átveendő területre, mégpedig Ág Csernyő—Lelesz, Király-Helmece körzetbe. Előnyomulását a későbbi felszabaduló területre innen fogja megkezdeni.

Közölte még, hogy november 6-án a kormányzó úr Okomáromba bevonul.

Az 1. vegyesdandár parancsot kap, hogy az 1. huszár osztály és az 1. kerékpáros zászlóalj a 2. lovasdandártól meneteljen mielőbb Ózdra, illetve Sajópüspöki, Sajónémedi területére még a bevonulás megindulása előtt. E területet november 7-én délig érik el a csapatok.

A dandárok az említett intézkedés alapján elrendelték a szükséges meneteket; a magyar csapatok megindultak a határra, hogy akkor, amidőn számukra is megnyílik a Trianoni-határ, megindulhassanak.

Cseh részről ekkor is az egész arcvonalon egymást érték a határsértések. Ezek abban nyilvánultak meg, hogy különösen a 6. vegyesdandárral szemben, állandó volt a lövöldözés és a cseh repülőgépek a legnagyobb merészséggel keringtek a határon inneni légtérben. Megtették azt is, hogy Záhonynál tüzeltek a közúti és vasúti hídon álló magyar

őrségre, ugyanakkor az erődökből is tüzeltek a hídakra. Repülőik izgató tárgyú röpcédulákat szórtak le több helyen, melyekben a katonákat lázították a tisztek ellen, a lakosságot pedig a kormány ellen izgatták.

A magyar hadvezetőség a csehszlovák hadsereg helyzetéről a következőképen volt tájékozva:

A felvidéki cseh katonai helyzet magán viselte az utóbbi napok folyamán annak a képét, hogy körülbelül a nyelvhatárig terjedő területet át kell adniok Magyarországnak. Nagyjában Nyitra D., Léva, Rimaszombat, Jolsva, Rozsnyó, Kassa, Tóketerebes D., Beregszász és Visk vonala képezi a kiürített területek északi határát.

A kiürítés üteme általában megélnkült. Elszállítanak mindennemű anyagot, élelmiszert és élőállatot. A kiürítést kényszerbeszolgáltatással kötik össze, ami több helyen a lakosság és a katonaság közötti összeütközésre vezetett. A hátrairányított kiürítő szállítmányokat a szlovák lakosság nem engedte ki a Felvidékről.

A fegyelmi viszonyok, a nemzetiségi legénységgel való igazságtalan bánásmód, a zsold leszállítása és a hiányos élelmezés miatt, napról-napra rosszabbodtak. A legénység lopással és koldulással pótolja hiányos élelmezését.

A nemzetiségek közötti összetűzések napirenden vannak, a cseh legénységnél pedig öncsonkítás esetei fordulnak elő. Az elharapózott szökéseket a csendőrség igazoltatásokkal és házkutatásokkal igyekszik megszüntetni. A csehszlovák hadsereg egyedüli érintetlen része a csendőrség és tisztán ennek tudható be, hogy a hadseregben mutatkozó bomlási tünetek eddig nyílt lázadássá nem fajultak.

A leszerelés a már megszokott rendszertelenséggel tovább tart. Október 27-én és 28-án leszerelték a német legénységet, lakóhelyre való tekintet nélkül és a Szudéta-területen szolgáló magyarokat is. Behívások azonban szórványosan még mindig fordulnak elő.

A csehszlovák erők csoportosítása:

a) A magyar határon október 15. óta Ungvár—Munkács területén a *17. sorhadosztály* (5., 37. és 16. gyalogezred) valószínűleg szlovákokból és ruszinokból áll. Állítólag vannak a hadosztályban oroszok is (2.000 fő).

Az eddig a Rutén földön állott *12. hadosztályt*, mint megbízhatatlant, a 17. hadosztály felváltotta. A 12. hadosztályt Munkács—Ungvár területén gyülekeztették.

A *11. sorhadosztály* a Szalánchutától Almágyig terjedő körletben áll.

A *10. sorhadosztály* Almágy és Párkány között.

A 9. sorhadosztály a Párkánytól Dévényújfaluiig terjedő határszakaszt védi.

E hadosztályt a 15. hadosztály váltja fel. Legénysége szlovák és ruszin.

A 9. sorhadosztályt hátul csoportosítják.

A 9. tart. hadosztály Bazin, Szencz területén áll.

A 10. tart. hadosztály Korpona környékén van összehívva.

A 5. gyorsan mozgó hadosztály Nyitra, Nagysurány, Vág-sellye, Galánta területén tartalék.

b) A lengyel határon áll a 16. sor- és 16. tart. hadosztály és a 12. tart. hadosztály.

A 11. tart. hadosztály Eperjes, Sztropkó területén.

a 17. tart. hadosztály pedig Igló környékén tartalék.

A magyar határon tehát 8 hadosztály és 1 gyorsanmozgó hadosztály, a lengyel határon 5 hadosztály áll.

A Felvidék megszállásában való közreműködés céljából megszervezett lövész alakulatok, az általános katonai helyzet alakulása következtében feleslegessé váltak és azért azoknak zömét a vezérkar főnöke felosztatta és a lövész zászlóaljkat az egyes vegyesdandárokba osztotta be. Így az 1. vegyesdandárhoz 5 lövész zászlóaljat, a 7-hez 4-et, a 2-hez 4-et, a 6. 2. gyalogsági parancsnokhoz pedig 2 lövész zászlóaljat osztottak be. Ezek később beolvadtak a vegyesdandárok csapataiba.

November 5-én a vezérkar főnöke kiadta intézkedését a november 7-én és 8-án végrehajtandó megszállásra. (5. mell.)

Eszerint november 7-én a 2. és az 1. vegyesdandár körletében az alábbi vonalat kellett elérni: (nyugatról keletre)

Gutor, Gutortól É. Somorjára vezető út, bezárólag, Psz. Gancsháza. Austern, Béke, Olgya, Vajasvatta, Bélvatta, mind bezárólag. Innen a Kisdunától északra fekvő Eperjes község a miénk. Gutától Gyolva-psz., Bagota É. Perbetétől északra levő útelágazás. Füss É., Szölgyén É., a Bartra vezető kocsit bezárólag, Bart, Bény É., Kisgyarmattól D-re 1 km-re útkönyök, Kiskeszti É., Ipolytölgyes.

A 7. vegyesdandár körletében: Aggtelek, Gömörhosszúszói út bezárólag, 555 \diamond Sziliczétől nyugatra, Kőbánya, Sziliczei fennsík „z” betűje, 567 \diamond .. Várhosszúrét bez.. Hárskúttól északra az útelágazás, Hárskút írás „t” betűjétől D-re 739 \diamond , megyehatár Szádelő É-ig, 602 \diamond .. 366-os rom, Torna vasúti állomás (bez.), Tornaújfalú (bez.), a mélyvonal a 166-os kútig.

A csapatok a 6-án elért vonalat csak 11 órakor léphetik át.

November 8-án a következő vonalig nyomulnak elő a csapatok:

A 2. *vegyesdandárnál* Nádszeg bezárólag, Fekete víz írás „i” betűje, 110 ϕ ., Tardoskedd, innen délkeletnek a Vág folyása a negyedi Vág-könyökig, a Tótmegyer felé vezető kocsitűt s a csatorna keresztezésig, a csatorna a Szt. Vendelre vezető keresztútig, Szt. Vendel É., Érsekújvár (bez.), Érsekújvár K-en a párkányi vasút és Udvard felé vezető keresztút, Udvard É., Baromlak É., Csete É., N. Málás É., Rozina, Szodó, a Garam mentén délre fordulva, a Zseliz K-en levő hídig, Szántó É., Szete É., Visktól északnyugatra levő Ipolykönyök, Visk bezárólag, innen az Ipoly folyása, Gyerk (bez.), Tesmag É., Hidvég Ny., Nagyfalva (bez.) 150 Δ , Inám É., 215 Δ , Terbegec É., Pálháza-psz., Luka Nénye É., innen a végleges vonal, mégpedig: 255 ϕ ., Ebeczktől északnyugatra 1 km-re az út, Ebeck ÉK., Szklabonya (Mikszátfalva) É., Ovár É., Rettegő hegy „R” betűje, Kis Zellő K., Körös hegy 302 Δ , N. Zellőtől 1 $\frac{1}{2}$ km-re északnyugatra a taligaút, innen visszakanyarodva N. Zellő ÉK., 254 Δ , Busa É.

A 7. *vegyesdandár körletében*: Darnyától délkeletre 2 km-re a Trianoni-határsarok, 286 Δ , Harmacz Csobánka-psz., Kaczagó-psz., Balogújfalva, Baracza, Gömörfüge, Oldalfala, Beje (mind bez.), 329 Δ , Sajógömör Ny., Villó t. első „I” betűje, Melléte ÉNy., Özörény Ny., Páskaháza Ny., Kuntapolcza bezárólag. Innen a végleges választóvonal, mégpedig: Kuntapolcza É., 691 ϕ ., a Pelsőci Nagyhegy lejtői a „P” betűhöz, 846 Δ , Rekenyétűfalva Ny., Ivágyó 954 Δ , Betlér D., 799 (ϕ) Ökörhegy 1286 Δ , innen a kelet-délkeletnek vezető taligaút az 1252 ϕ -tól nyugatra levő forrásig, majd délnek fordulva 882 ϕ ., Andrási D., 662 ϕ ., innen félkörben eleinte az út mentén Pipitke 1226 Δ -ig, majd a megyehatár a 464 ϕ -tól északra levő fűrésztelepig, innen keletre fordulva 416 ϕ . A továbbiakban a végleges választóvonaltól ismét eltérve délnek vezető vízvonal mentén Áj község bezárólag, majd csatlakozik Torna K-nél az előző napi célhoz.

A 7-én elért vonalat a csapatok 12 órakor lépják át.

Egyébként az itt még nem említett szakaszokban továbbra is a 6-án elért helyzetet, illetve a Trianoni-határt kell tartani.

November 5-én indultak meg a magyar csapatok, hogy a 20 év óta cseh rabságban sínylődő felvidéki magyarságot felszabadítsák. Nem voltak nagyok az 5-én átengedett területek, de bármilyen szűk területsáv jutott is a magyar csapatok birtokába, ez a megindulás biztos jele volt annak, hogy most

már vége a húza-vonának és a csehek végre kibocsátják körmeik közül az igaztalanul és jogtalanul elszakított ősmagyar területeket. (5. mell.)

Az előnyomulást a 2. vegyesdandár csapatai kezdték meg azzal, hogy a már ismertetett intézkedésnek megfelelően a 2. 1. gyalogsági parancsnok csoportjánál 2 zászlóalj Doborgaznál a 2. 2. gyalogsági parancsnok csoportjánál pedig egy zászlóalj. Medvénél kelt át a Duna bal partjára s ott a kijelölt szűkebb hídfőt elfoglalta.

Este 20 órakor a 2. vegyesdandár helyzete a következő volt:

a) A 2. 1. gyalogsági parancsnok csoportja a tágabb hídfőt 3 zászlóaljjal és 3 üteggel elfoglalta oly módon, hogy a 24. ezred közvetlen alakulatok zöme, valamint az 5. 3. és 4. üteg Medvénél, a 24. II. zászlóalj és a 4. 4. üteg Kulcsodon, a 24. I. és a 4. 2. üteg Ballony-Csilizradványon, a 24. III. zászlóalj és a 4. 6. üteg Nyárad-Szopon van. A csoport többi része a Duna jobb partján maradt.

Medvénél a hadihíd elkészült.

A 2. 2. gyalogsági parancsnok csoportjából Doborgaznál a 4. ezredparancsnok vezetése alatt a 4. I. és II. zászlóalj, a 4. ezred közvetlen alakulatok zöme, valamint az 5. 5. és 4. üteg kelt át a Dunán. A csoport többi csapatai a Duna jobb partján maradtak.

A dandár többi csapatainak helyzete a következő volt:

A 2. 2. gyalogsági parancsnok Tóvároson volt.

Ujkomáromban 4 zászlóalj és 2 üteg;

Szőnyben 2 zászlóalj;

Mócsán 1 zászlóalj;

Naszályon 1 zászlóalj,

Béla-pusztán és Boldogasszony-pusztán 1—1 üteg;

Tataiővároson 1 huszár század és 3 üteg;

Nagyigmádon 1 közepes üteg;

műszaki alakulatok Almásfűzitő és Dunaalmás területén.

A folyamerő egységek Komáromba érkeztek.

Az 1. vegyesdandár csapatainak helyzete november 5-én este:

A 2. önálló dandár (1. 2. gyalogsági parancsnok csoportja zömével (5 zászlóalj, 1 lovas század, 4 üteg) Esztergom, Esztergom-tábor, Dorog, Kesztlöcz és Csév területén, 2 zászlóalj és 2 üteg Nyergesujfalu- és Mogyorósbányán.

Az 1. önálló dandár (1. 1. gyalogsági parancsnok), mely 7 2 5 zászlóaljból 12 lovas századból és 10 ütegből állott, Bernecebaráti, Ipolyság, Hont, Drégelypalánk területére tolta előre gyalogságát és tűzértségét: lovassága Patakon, vonata és intézetei Nagyoroszi, Diósjenő, Tolmács területén.

A 3. önálló dandár (1. 5. gyalogsági parancsnok) még

nem kezdte meg előnyomulását a határ felé. 6 zászlóalj, $\frac{1}{2}$ lovasszázad és 6 üteg az eddigi csoportosításban Romhány, Szátok, Sente, Nándor, Becske, Galgaguta, Legénd területén van elhelyezve.

A 2. *lovasdandár* (1 zászlóalj, 12 lovas század, 4 üteg, 2 pánccelos század) Kisterenye, Gyöngyöspata, Apc, Zagyvaszántó, Palotás, Dengeleg, Bágyon, Buják és Pásztó községek által határolt területen áll. Megtette az előkészületeket a határra való előnyomuláshoz, melyet november 6-án fog megkezdeni.

A 2. *gépkecsizó dandár* (4 zászlóalj, 4 üteg és 3 pc. század) Aszód, Mácsa, Verseg, Hatvan, Hévizgyörkön van beszállásolva.

Mint hadtest közvetlen csoport Szendehely, Vác, Sződ területén van 1 zászlóalj, 4 üteg.

A 7. *vegyesdandár csoportosítása* november 5-én a következő volt:

a 20. *önálló dandár* (a 7./2. gyalogsági parancsnok csoportja) 2 zászlóaljjal és 2 üteggel Bánréve—Putnok-nál. 4 zászlóalj, $\frac{1}{4}$ lovas század és 4 üteg erejű csoportja Bodvaszilás, Perkupa, Szalonna, Szendrónél.

A 19. *önálló dandár* (7 1. gyalogsági parancsnok csoportja)-nál 2 zászlóalj és 2 üteg Fűzerradvány, Vitány, Mikóháza, Széphalom területén, 4 zászlóalj, 14 lovas század és 4 üteg Rudabányácska, Sátoraljaujhely, Károlyfalva, Vajdácska, Sárospatakon.

A 6. *vegyesdandár területén*: 10 zászlóalj 13. lovas század, 11 üteg, 2 pánccelos század van csoportosítva. A 6./2. *gyalogsági parancsnok csoportja* (7 zászlóalj, 1 lovas század, 6 üteg és 1 pánccelos század) 5 zászlóaljjal és 5 üteggel. Beregsurány, Márokpapi és Tákos, — 1 zászlóalj, 1 lovas század és 1 üteggel Csaroda, Hete községekben, — 4 zászlóalj és 5 üteg Beregdaróc, Gelénes, Barabás, Vámos-Atya területén volt elhelyezve.

Az alárendelt 1. *lovas dandárnál* 1 vadász zászlóalj Záhony, Tiszabездéden, 1 kerékpáros zászlóalj Rév Leányváron, 1 kerékpáros zászlóalj Ramócon, egyik huszár ezred Láca, Semjén, Rozványon, a másik huszárezred Czigándon. $\frac{1}{2}$ zászlóalj, 2 üteg és 1 pc. század erejű csoportja Ricsén volt elhelyezve.

November 6-án az előnyomulás a vezérkar főnökének ismertetett rendelete szerint megkezdődött. (L. az 5. mellékletet.)

A 6. *vegyesdandár területén* a 6./2. gyalogsági parancsnok csoportjánál a határbiztosító csapatok Badaló és Beregsurány községeknél átlépték a határt és megkezdték előnyomulásukat a november 6-i menetcélok felé.

Az 1. lovasdandár csapatai 10 órakor lépték át a határt és 11 óráig Nagy-Tárkány, Perbenyik É. vonalát érték el. 12 órakor ebből a vonalból folytatták előnyomulásukat.

A 7. vegyesdandár területén 2 zászlóalj 2 üteggel Karosnál lépte át a határt és 14 óráig Szomotor községet érte el.

Az 1. vegyesdandárnál az átkelő csapatok zöme 11 órakor kezdte meg az átkelést a párkányi hidon. A 2. gyalogezred élén az ezred tulajdonosa, József kir. herceg menetelt. A lakosság leírhatatlan lelkesedéssel fogadta a felvirágozott magyar honvédeket. Az utat virágszőnyeg borította. Örömkönnyek csillogtak nemcsak a felszabadítottak, hanem a felszabadítók szemében is.

2 zászlóalj és 2 üteg Nyergesujfalu és Piszke között áthajózva került át a Duna bal partjára.

Az átkelt csapatokból 1 zászlóalj és 1 üteg Párkányra, 1 zászlóalj és 1 üteg Garamkövesdre menetelt. Határbiztosító csapatok szállották meg Leled és Bajta községeket. A Nyergesujfalunál átkelt erőkből 1 zászlóalj és 1 üteg Bucsra és Muzlára nyomult elő. A dandár többi csapatai eddigi szálláskörleteikben maradtak, miután az új területen több csapatot, annak szűk volta miatt elhelyezni nem lehetett volna.

A 2. vegyesdandár a 2. 3. gyalogsági parancsnok csoportja 11 órakor megkezdte bevonulását Komáromba. A csapatok zömét vitéz Nagybányai Horthy Miklós, Magyarország kormányzója vezette a felszabadított lakosság leírhatatlan lelkesedése és örömjongása között. Este 20 óráig a 2. dandárnál a helyzet a következőképen alakult:

A 2. 1. gyalogsági parancsnok csoportjánál Nagy Padány, Alistál, Tönye, Felistál, Nagy Mád helységeken 2 zászlóalj és 2 üteg, Nagy Megyeren 1 zászlóalj és 1 üteg, Ekecsen 1 zászlóalj és 1 üteg, Dunaszerdahelyen, Nyék és Várkony községeken 2 zászlóalj és 2 üteg Bösön a 2. 1. gyalogsági parancsnok 1 lovas századdal.

A 2. 2. gyalogsági parancsnok csoportjánál Psz. Körtvélyes, Szt. Antalón 1 zászlóalj, Bácska Tárnokon 1 zászlóalj, Macházán 1 zászlóalj, Keszölc, Nagy Szarvad, Sárosfa községeken 3 zászlóalj és 2 üteg, Doborgáz, Bajkán 2 üteg, Komáromban a 2. 3. gyalogsági parancsnok 4 zászlóalj és 2 üteg, Hetényben 1 zászlóalj és 1 üteg, Kőszeghalmán 1 zászlóalj és 1 üteg, Csallóközarányoson 1 zászlóalj és 1 üteg.

Nov. 6-án adta ki a vezérkar főnöke a 9-iki előnyomulásra és a megszállásra vonatkozó intézkedést. E rendelet szerint a csapatoknak az egyes vegyesdandárok körletében az alábbi vonalat kell elérniök:

a) A 2. vegyesdandárnál: Somorjától északkeletre Béke község, Gomba, Nagy Megyer bez., Ujvásár-pusztától északnyugatra a Kisduna átjáró bezárólag, a Jékára vezető út a

kisborzai útelágazásig. Nagyfödemes bezárólag, Hegy, Vízkelet, Hídaskürt bez., Dudvág folyása Felsőszelig bez., innen keletre fordulva Pered D., ettől keletre 4 km-re a vadászház, a Vág menete, Farkas É-nál csatlakozik a vonal a november 8-án elérendő vonalhoz.

b) Az 1. és 2. vegyesdandár körletében: Érsekujvár északkeletről a Kiskeszire vezető út bez., Ohaj É., Vereszilin 262 Δ, innen a Baracskára vezető út bez., Baracska bez., Al. Pél. Barsendréd, Nagyod D., Zsemlér ÉK., Szent György major valamennyi bez., Füzesgyarmat É., innen a Szántóra vezető út bez., választóvonal metszőpontjáig, innen a demarkációs vonalon egész Luka Nényéig (Balassagyarmattól 8 km-re északra).

A továbbiakban az ipolytarnóczyi Trianoni-határtól indul ki a Rapra vezető út bez., Kalonda, Rap községgel együtt, Füleke-Kelecsényre vezető út (bez.), Füleke Kelecsény, Füleke Kovácsi É., a Fülekre vezető út és Füleke (bez.) Gömörsid É., Balogfala É., a Feledre vezető út (bez.), ahol Kacagó-pusztánál a 8-iki vonalba torkollik.

c) A 7. vegyesdandár területén.

Az elérendő vonal Torna K-ról indul ki a 8-iki vonalból, a Szepsire vezető út bez., Somodi É., 286 Δ, Szepesi É., 311 képes oszlop. Pány község (bez.) 255 ◊., 324 ◊., Sacza É., a Buzinkáról Enyickére vezető út (bez.) Enyicke vasútállomás és Enyicke község bez., innen a Hernádesányra vezető út bez., Hernádesány és Eszkáros bez., a Hollóházára vezető út bez., a Trianoni-határig.

d) A 6. vegyesdandár területén:

A Kislányától keletre levő Szelvány-tanya írás „tn“ betűitől egyenesen keletre kiindulva, a Felső Szernye csatornáig, a csatorna, majd a Szernye folyó mentén Kisgút, Nagyútig a községeket bezárólag, a Makkos Jánosira vezető út bez., Makkos Jánosi és Kigyós község bez., Kovászó község ÉK., a Sárosorzira vezető taligaút, község bez., Tiszakeresztúron át Tiszaujlakra vezető szekérút, mindkét község bez., csatlakozás a Tiszánál a Trianoni-határhoz.

A már eddig elért vonalakat november 9-én 11 órakor szabad átlépni.

A demarkációs vonalat a csapatok csak 1½ km-re közelíthetik meg. Nem vonatkozik ez azokra a határhoz másfél km-nél közelebb eső nagyobb városokra, melyek helyőrségek lesznek.

A választóvonalon a katonai szolgálatot a határbiztosító alakulatok látják el. Ezért azokat a határbiztosító erőket, melyek menetcéljukat elérő gyalogsági parancsnokoknak voltak alárendelve. (2. 3., 1. 2. és 7/2.) azoknak a csoport-

toknak rendeli alá, amelyek előnyomulásukat az új határig folytatják.

November 7-én a dandárok előnyomulásukat a már ismertetett bevonulási intézkedésnek megfelelően folytatták. (5. mell.)

A 2. vegyesdandár csapatai estig az alábbi helyzetbe kerültek:

A 2./5. gyalogsági parancsnok csoportjánál:

2 zászlóalj és 2 üteg, 14 utász századdal Bagota, Ogyallára, 5 zászlóalj, 1 üteg és 14 utász század Gutára, 2 üteg Bálványszakállásra és Megyeresre, 3 zászlóalj és 2 üteg Ókomáromba, a lovas század Újkomáromba került.

A 2./1. gyalogsági parancsnok csoportjánál:

1 zászlóalj és 1 üteg Nagy Megyeren, 1 zászlóalj és 1 üteg Nyárasdon, 2 zászlóalj Eperjesen, 2 üteg Kis Udvarnokon, 1 zászlóalj Síkabonyban, 1 zászlóalj Dunaszerdahelyen, 2 üteg Nyék. Várkonyban éjjelezett.

A 2.2. gyalogsági parancsnok csoportjánál:

1 zászlóalj és 1 üteg Somorjára, 1 üteg Búcsúházára, 1 zászlóalj és 1 üteg Uzsorra, 1 zászlóalj és 1 üteg Békére, 2 zászlóalj és 1 üteg Olgyára, 1 zászlóalj és 1 üteg Bélvattára került.

Az 1. vegyesdandár területén a Trianoni-határon túl még egyelőre csak az 1.2. gyalogsági parancsnok csapatai mozogtak. 1 zászlóalj és 1 üteg Bátorkeszre vonult be, 1 zászlóalj és 1 üteg M.-Szőlgyént érte el, 1 zászlóalj és 2 üteg Bény, Kéméndre, 1 zászlóalj és 1 üteg Ipolykeszire vonult be. A gyalogsági parancsnok 1 zászlóalj és 1 üteggel, valamint a lovas századdal Párkányban helyezkedett el.

Az 1.1. gyalogsági parancsnok csapatai nem mozogtak.

Az 1.5. gyalogsági parancsnok Balassagyarmat, Szécsény, Littke területén felzárkózva készen áll a határ átlépésére.

A lovasdandárnál egy huszárezred Karancsberény, Gergye, Karancs, Apátfalva, 1 huszár osztály Kisterenye, Mátra-széle, 1 huszár osztály és 1 kerékpáros zászlóalj Sajópiüspöki, Sajónémeti, Özd területén áll, a lovasdandár többi része Salgótarján és A. Pálfalva területén marad.

A 7. vegyesdandárnál a déli órákban a 7./2. gyalogsági parancsnok négy csoportban nyomult elő.

1 zászlóalja és 1 ütege elérte Tornát, 1 zászlóalj és üteg Tornagörgön át Szádalmásra menetel, 1 zászlóalj és 1 üteg Derenkre Szádalmáson át jut előre, 1 zászlóalj és 1 üteg mint tartalék Komájáti-Bodvaszilason éjjelezik.

A 7. vegyesdandár többi csapatai még a határra fölzárkózva eddigi csoportosításukban maradtak.

Az 1. lovasdandár elérte Királyhelmeceket.

A 6. vegyesdandár területén: lényeges változás nem volt.

Kivételesen e napon határsértés nem történt. A lovasdandárnak Munkácsra kerülő részei (kerékpáros zászlóalj, 1 huszárosztály és 1 gépvontatású üteg) Révaranyos, Nyírlövő, Varsány községekbe tolódtak el. Erre az eltolásra azért volt szükség, mert a határmegállapítás következtében csak így juthattak el Munkácsra.

Miután a magyar-cseh katonai bizottság megállapította a végleges határ kitűzéséig érvényes határvonalat, az október 23-án kiadott menetcélokat részben meg kellett változtatni, hogy azt a megállapodást be lehessen tartani, hogy honvédségi alakulatok csak 1 és $\frac{1}{2}$ km-re közelíthetik meg az ideiglenes határvonalat. Az új megállapodás szerint sem Ebeck-et, sem Nagyzellő-t, sem Rekenyeújfalut nem lehet megszállani.

A vezérkar főnöke elrendelte, hogy a csapatok november 10-én bevonulnak a még át nem adott területekre. (5. mell.)

November 8. folyamán a dandárok általában súrlódás nélkül elérték azt a vonalat, melyet a vezérkar főnöke megszálló intézkedésében kijelölt. A helyzet este a következő volt:

A 2. vegyesdandár területén.

A 2./3. gyalogsági parancsnok csoportjánál 2 zlj. és 2 üteg bevonult Érsekújvárra. 1 zlj. és 1 üteg Szimőre, 2 zlj. és 2 üteg Farkasd, Nagyed körletébe.

A 2./2. gyalogsági parancsnok csoportjánál a helyzet nem változott meg.

A 2./1. gyalogsági parancsnok csoportjánál 1 zlj. és 1 üteg átment Nádszegre, a csoport helyzete egyébként változatlan.

Az 1. vegyesdandárnál:

A 1./2. gyalogsági parancsnok csoportja Zseliz, Szodó-Nagy Málás, Csehi vonaláig tolta előre csapatait.

Az 1./1. gyalogsági parancsnok Lontó, Szete, Gyerk, Tesmag vonalát szállotta meg.

Az 1./5. gyalogsági parancsnok csoportjánál a határbiztosító csapatok Russa, Kiszellő (kiz.), Szklabonya, Luka Nénye, Terbegec, Inám, Ipolynagyfalu, Ipolyhídvég vonalát szállották meg.

A 7. vegyesdandár területén: November 8-án általában a Sajó völgye menti területek kerültek a magyar csapatok birtokába. Itt tulajdonképpen a 7./2. csalogsági parancsnok csoportja (20. önálló dandár) mozgott és csapatai elérték Torna, Pipítke 1226 Δ , Ökörhegy 1286 Δ , Betlér (kiz.), Rekenyeújfalu (kiz.), Kuntapolca, Páskaháza, Özörény, Villó t., Sajógömör, Beje, Oldalfala, Baracza, Balogujfalu, Kacagópuszta, Harmac vonalát.

A dandár többi csapatai a Trianoni-határt még nem léphették át.

A 6. vegyesdandár területén: lényeges változás nem tör-

tént. Az ellenségről olyan hírek érkeztek, hogy Husztra nagyobb számú katonaságot vontak össze.

Az eddigi elgondolás és intézkedések szerint, a 2. gépkocsizó dandárnak a nagysurány-verebélyi kerületet kellett volna megszállania. A Kárpátaljáról érkező nyugtalanító hírek, a cseh katonaságnak a még fel nem szabadított magyar és ruszin lakossággal szemben megindított üldözése és a belső forrongás továbbterjedésének megakadályozása szükségessé tette, hogy a 6. vegyesdandár csapatai megerősíttessenek. Ezért a vezérkar főnöke elrendelte, hogy a 2. gépkocsizó dandár Rétság körüli elhelyezési körletében maradván várja be az intézkedéseket, mivel november 9-e folyamán el fogják szállítani.

Ennek következményeképpen a vezérkar főnöke elrendelte, hogy Verebélyt 1 zászlóaljjal és 1 úteggel az 1.1. gyalogsági parancsnok szállja meg.

Nagysurány és Komját községekbe a 2.5. gyalogsági parancsnok küld csapatokat.

November 9-én a vezérkar főnöke 581.109 5. hdm. 1. vfk. számú rendeletével utasította a 3. és 4. vegyesdandár parancsnokságot, hogy tegyék meg az előkészületeket a 3. 1. és 4. 1. gyalogsági parancsnok csoportjának vasúti elszállítására, mivel ezeket a Felvidék megszállásával kapcsolatosan alkalmazni akarja.

Ugyancsak 9-én rendelte el a vezérkar főnöke, hogy az 1. 1. vadász osztályt 2 századdal a kassai, az 1. 1. vadász századot a nyíregyházi, a 3. 1. k. bombázó osztályt 2 századdal a debreceni alapról a Felvidék megszállásával kapcsolatban alkalmazni akarja. Ehhez meg kell tenni szállítási előkészületeket.

Ezek után az előzetes értesítések után, a vezérkar főnöke kiadta a 6. vegyesdandár parancsnokságának alárendelendő seregtestek szállítására vonatkozó intézkedést. Ez az intézkedés lényegében a következőket tartalmazta:

A 3. 1. gyalogsági parancsnok csoportja: Szombathely, Körmend területéről, a 4. 1. gyalogsági parancsnok csoportja Kecskemét, Kiskúnfélegyháza területéről, a 2. gépkocsizó dandár jelenlegi elhelyezési körletéből (Rétság, Tolmács, Borsosberény, Diósjenő) a nála levő és vasúti kocsikban tárolt lőszerét és üzemanyagát magával víve elszállításra kerül.

A szállítást akként kell lebonyolítani, hogy a felsorolt seregtestek november 11-ike folyamán a kirakó körzetekbe érkezzenek.

A gépkocsizó dandár zöme (3—4—4—2) Legenye, Velejte, Alsómihály, Mátyásháza, része (1—0—1—1—1,5) Szék, Magyarsas;

a 3.1. gyalogsági parancsnok csoportja (6—1—6) Vaján, Deregyő, Kistráska, Nagyráska, Bés;

a 4.1. gyalogsági parancsnok csoportja (6—1—6) Nagykapos, Csicsér, Ungnyárad területére kerül.

A szállításokat úgy kell lebonyolítani, hogy a kirakó körzetben az első szállítmányok kirakásaikat 10-én 10 óra előtt ne kezdjék meg.

Különrendelettel intézkedett, hogy a megszállott területek légvédelmének ellátására a vegyesdandár parancsnokságoknak lgv. tüzér alakulatok álljanak rendelkezésükre.

Ezzel különösen a Duna és Tisza hidak légvédelméről kívánt gondoskodni. Ugyancsak november 11-én rendelte el a vezérkar főnöke, hogy az 1.1. vadászosztály 3 vadász repülőszázaddal Nyiregyházán, a 5.1. könnyű bombázó osztály pedig 2 bombázó repülőszázaddal Debrecenben 12-től alkalmazásra készen álljon a 6. vegyesdandár parancsnokság rendelkezésére.

381109 17. hdm. I. vkf. számú intézkedés a 6. és 7. vegyesdandár erőinek átcsoportosítását rendelte el. E szerint a Felvidéknek a demarkációs vonalig történt megszállása után, a 6. és 7. vegyesdandár területén kisebb mozgások végrehajtásával a megszálló alakulatok a következő eltolásokat hajtják végre:

1. A 7. vegyesdandár alakulatainál:

a) A vegyesdandár közvetleneket a 7.3. gyalogsági parancsnok területéről a 7.1. gyalogsági parancsnok csoportjához kell átvonni. Az ily módon megerősített 7.1. gyalogsági parancsnok erőit pedig úgy kell átcsoportosítani, hogy a Kassát körülfogó választóvonalat feltétlenül tartani tudja és így Kassát biztosíthassa.

b) A 7.3. gyalogsági parancsnok királyhalmeci erőivel Csap község és a Tisza hidak biztosítását is lássa el.

2. A 6. vegyesdandár alakulatainál:

a) A 6.2. gyalogsági parancsnoknak alárendelendők a vegyesdandár közvetlen gyalogság és a vadász üteg (2—0—1). Az így megalkotott (8—1—7) csoport átveszi a munkácsi és ungvári járás katonai megszállását is.

Beregszászra kerül a gyalogsági parancsnokság, 1 zászlóalj, 1 lovas század és 1 üteg.

Tiszaujlakra és Beregújfalura 1 zászlóalj, 1 üteg, Munkácsra 2 zászlóalj, 1 üteg, Ungvárra 3 zászlóalj, 3 üteg.

Az eddig említett mozgásokat november 11-e folyamán be kell fejezni.

b) Az 1. lovasdandárt Gállocs, Nagyrát területére vonja ki.

A 6. vegyesdandár parancsnokság 11-én előreláthatólag Sátoraljaujhelyre kerül.

November 9-én tovább folyt a felszabaduló felvidéki területek megszállása.

A 6. *vegyesdandár* területén a 6.2. gyalogsági parancsnok csoportja a 9-ére elrendelt megszállást akadálytalanul végrehajtotta. Bevonuló csapatainkat a lakosság mindenütt határtalan lelkesedéssel fogadta. A csapatok 11 órakor lépték át a határt és Gecse, Asztély, Déda, Mezőkászony vonalát szállották meg.

A 7. *vegyesdandár* területén csak a 7.1. gyalogsági parancsnok csoportja (19. önálló dandár) mozgott. A csoport Eszkáros, Hernádsadány, Enyicke, Csata, Pány, Sepsi, Torna vonaláig terjedő területet szállotta meg.

Az 1. *vegyesdandárnál* a 2. lovasdandár is megkezdte a határon az átvonulást és csapatai estig Rimaszécs, Feled, Várgede, Balogfala, Fülek vonaláig jutottak.

Az 1.3. gyalogsági parancsnok csoportja Ipolytarnócnál lépte át a határt és a Losonc felé vezető úton Terbeléd, Mulyád, Rap vonalát szállotta meg.

A 2. *gépkocsizó dandár* kivonása következtében az 1.1. gyalogsági parancsnok csoportjának területe Ny. felé kibővült.

9-én ugyancsak az 1/2. gyalogsági parancsnok csoportja mozgott észak felé. Megszállotta Füzesgyarmat, Garamszentgyörgy, Zsemlér, Nagytöre, Barsendréd, Alsópél, Baracska vonalát.

A 2. *vegyesdandár* a 2.3. gyalogsági parancsnok csoportjánál a határbiztosító csapatok Baracska, Ohaj, Kiskeszi vonalába mentek előre.

A 2.2. és 2.1. gyalogsági parancsnok csoportjánál csapataink elérték Farkasd, Peréd, Alsó és Felső Szelid, Hidas-kürt, Nagyfödemes, Jéka, Béke vonalát. Miután az eddigi rendelkezések szerint, az előre mozgó csapatokkal csupán a határügyi tiszteknek alárendelt határbiztosító részek mozogtak előre és a határon a határszolgálat újrászervezéséhez és egységes irányításához a határbiztosító osztályparancsnokságokra szükség volt, a vezérkar főnöke elrendelte, hogy az eddig visszahagyott határbiztosító osztályparancsnokságokat közvetleneikkel együtt előre kell vonni.

A vezérkar főnöke utasította a 6. *vegyesdandár* parancsnokságát, hogy a már ismertetett 381109/17. hdm. I. vkf. számú rendelet szerinti átcsoportosítást ne hajtsa végre, mert új rendeletet ad ki. E rendelet 381110/17. hdm. I. vkf. szám alatt jelent meg és lényegileg a következőket tartalmazta:

... Az általános helyzet változása következtében, a 381109/17. hdm. I. Vkf. számú intézkedésben elrendelt átcsoportosí-

tást a 6. vegyesdandár nem hajtja végre. Ezért a 381109 8. számú intézkedésben elrendelt szállítások is megváltoznak:

A 6. 2. *gyalogsági parancsnok* csoportját a legrövidebb időn belül vonja össze Tiszabecs, Tiszaujhely, Salánk, Beregujfalu, Beregszász, Vári körletbe. Ereje a 6. gránátos zászlóaljjal együtt 7 zászlóalj, 1 lovas század, és 1 üteg. A 6. vadász zászlóalj és a vadászüteg Ungváron legyen.

Az 1. lovasdandárt Gát, Fornos, Munkács, Munkácsvára, Izsnyéte körletbe gyülekeztesse.

A fenti átcsoportosításokat 11-i kezdettel úgy hajtja végre, hogy lehetőleg 12-e folyamán befejezze.

A 6. vegyesdandár parancsnokság részére beérkező seregtetek felvonulási körlete ez:

A 4. 1. *gyalogsági parancsnok csoportja* Zápszony, Nagygut, Barkaszó, Szernye, Bátor, Botrágy, Beregsom.

A 5. 1. *gyalogsági parancsnok csoportja* Nagydobrony, Kisdobrony, Csap, Záhony, Eszeny.

A 2. *gépkocsizó dandár* Sátoraljaujhely kirakó körzetéből gyalogmenetben előre jöve Császlóc, Ungvár, Ördarma, Gálócs, Szürte, körletbe vonul fel.

A gyalogdandárokat 11. és 12-e folyamán szállítják.

7.15. *gyalogsági parancsnok csoportja* átveszi Csap helyőrségét.

A 6. vegyesdandár előrelátható állomáshelye Sátoraljaujhely helyett Csap.

A 7. vegyesdandár területén új seregtetek vonulnak fel.

A csapatok menetkészültségi fokának jellemzésére idézem a 4.1. *gyalogsági parancsnok* (Kecske-mét) csoportjának november 10-én a vezérkar főnökéhez küldött alábbi jelentését:

„A *gyalogsági parancsnok* alakulatai közül november 10-én 8 órára menetkészben áll:

1. A *gyalogság* századonként 1 mozgókonyhával és 1 kocsival.

2. A tüzérségnél az ütegek és 1—1 lőszerkocsi, a minimális törzsekkel.

3. A 4.1. *gyalogsági parancsnok* törzse 4 tiszt és 29 fő legénység, kocsik nélkül.

4. A *gyalogság* november 10-én 18 órára, vonattal együtt, menetkész.

5. A tüzérség, vonattal együtt, csak november 11-én a déli órákban menetkész.”

A 6. *vegyesdandár területén* a 6. 2. *gyalogsági parancsnok* és az 1. lovasdandár csapatai 11 órakor átlépték a határt és az új határvonalig végrehajtották a megszállást, amely az esti órákban akadálytalanul befejeződött.

Ungvár és Munkács lakossága kitörő lelkesedéssel, ünnepek keretében fogadta a magyar csapatokat.

A 6. *vegyesdandár parancsnokság* a délelőtti folyamán áttelepült Kisvárdára, majd este a csapatokkal együtt bevonult Ungvárra.

A 7. *vegyesdandárnál* (VII. hdt.) a 19. önálló dandár (7./1. gyalogsági parancsnok) csapatai közül 2 zászlóalj és 2 üteg bevonult Kassára, ahol igen lelkes hangulatban kezdődtek meg az előkészületek a Kormányzó fogadására, melyet november 11-ére terveztek.

A többi dandárok csapatai ezen a területen is elérték az új határt.

A 19. önálló dandár csapatainak csoportosítása a következő volt:

Kassán 5 zászlóalj, 2 lovas század és 6 üteg, — Hernádtihanyban, Idabukócz, Baska, Mislóka területén, továbbá Kassaujfalun Garbóczbogdán, Felsőmislye, Alsómislye területén 1—1 zászlóalj és 1—1 üteg.

A 20. *önálló dandárnál* (7./2. gyalogsági parancsnok) Szepsin 1 zászlóalj és 1 üteg, — Rozsnyón 2 zászlóalj és 3 üteg, — Pelsőcz, Özörény területén 1 zászlóalj és 1 üteg, Tornalja, Sajókirályin 1 zászlóalj és 1 üteg helyezkedett el.

Az 1. *vegyesdandárnál* (1. hadtest.) a 2. lovasdandár Rimaszombatot, a 3. önálló dandár (1. 3. gyalogsági parancsnok) csoportja az 1. vegyes dandár parancsnok vezetése alatt, Losoncot, az 1. önálló dandár (1. 1. gyalogsági parancsnok) csapatai Lévát és Verebélyt szállották meg.

A 2. *lovasdandárnál* Rimaszombaton 1 kerékpároszászlóalj és 1 üteg, Jánosi, Leske, Feled, Rimapálfalván 1 huszárosztály, Nemesradnót, Zádorháza, Rimaszécsen 1 huszárosztály, Kovácsi, Fülek, Fülek Püspöki, Ragyolócson, 1 huszárosztály és 1 üteg. Bocsár Lapujtó, Karancsalja, Ettesen 1 huszárosztály és 1 üteg helyezkedett el.

3. önálló dandár: 5 zászlóalj, 5 üteggel és 1 lovas század Losoncon,

1 zászlóalj 1 üteggel Szécsényben,

1 zászlóalj Balassagyarmaton,

1. zászlóalj Csáb, Dacsókeszi, Luka Nénye, Zsélyen.

1. önálló dandár: Ipolyságon 1 zászlóalj, 1 üteg.

Szalatnya, Szemeréden 1 zászlóalj, 1 üteg,

Deménd, Százd, Szetén, 1 zászlóalj, 1 üteg,

Kiskér, Vámosladányban 1 zászlóalj, 1 üteg,

Léván 2 zászlóalj és 2 üteg, —

Kis és N. Kálnán 1 zászlóalj és 1 üteg,

Kis Szécsén 1 lovas század,

Verebélyen 1 zászlóalj és 1 üteg.

2. önálló dandár: N. Sallón 1 zászlóalj, 2 üteg,

Zelizen 1 zászlóalj, 2 üteg,
 Mgy. Szölgyénben 1 zászlóalj, 1 üteg,
 Bátorkeszen 1 zászlóalj, 1 üteg,
 Párkányban 1 zászlóalj, 1 üteg, 1 lovas század.

A 2. vegyesdandár területén a csapatok a kijelölt menet-célokat mindenütt akadálytalanul elérték. Csoportosításuk a következő volt:

A 2.5. gyalogsági parancsnok csoportjánál:

Komáromban 1 zászlóalj és 1 üteg, — Érsekújvárott 2 zászlóalj és 1 üteg, — Nagysurányban 1 zászlóalj és 1 üteg, — Komjáton 1 zászlóalj és 1 üteg, — Tardoskedden 1 zászlóalj és 1 üteg, — Tarnócson 1 zászlóalj és 1 üteg, Vágsellye és Deákiban 1 zászlóalj és 1 üteg.

A 2./1. gyalogsági parancsnok csoportjánál:

Nagymegyeren, Nádszegen, Galánta-Tornyosfalván, Mgy. Diószegen és Nemes Kossuton 1—1 zászlóalj és 1—1 üteg, Dunaszerdahely, Nyék, Várkony területén 2 zászlóalj és 2 üteg.

A 2.2. gyalogsági parancsnok csoportjánál:

Somorja, Tejfalu, Úszoron 2 zászlóalj és 2 üteg, Csütörtök és Nemesgombán Jókán, Dunaujfalú, Žoncz, Torony községekben és Szenczen 1—1 zászlóalj és 1—1 üteg.

Az északkeleti felföldről beérkezett jelentések és általában a Kárpátalján uralkodó állapotok szükségessé és indokolttá tették, hogy a vezérkar főnöke gondoskodjék arról, hogy szükség esetén a 6. és 7. vegyesdandár csapatai támogatólag közbelépjenek és a bécsi döntőbíróági határvonalon túl a régi magyar határig terjedő területet is megszállják. A 6. vegyesdandár megerősítését célzó intézkedések folytán a csapatok átcsoportosítása november 11-én megkezdődött.

Az 1. lovasdandár 12-ére virradó éjjel Gyüre, Vásárosnamény, Rafajaujfalu, Szernye, Bátyu, Botrágy körletében éjjelezett. A 6.2. gyalogsági parancsnok csoportja már nagyrészt szintén elérte az elrendelt csoportosítást. A vegyesdandár határbiztosító csapatai is elfoglalták felállítási helyüket.

November 10-e folyamán a bécsi döntőbíróági határozat szerint megállapított új határvonalig terjedő területet csapataink tehát mindenütt birtokba vették és ezzel a felszabadítás munkáját befejezték. 20 évi szenvedés után, egy millió magyar és kb. 12.000 km² terület került vissza jogos tulajdonként a magyar szent koronához. A Trianoni igazságtalan és a magyarság történelmi és néprajzi jogait mélyen sértő békeparancs határozatai legalább néprajzi vonatkozásban részben orvoslást nyertek. Azonban az új határvonal megállapításánál, a népi elvhez ragaszkodva, a magyarság történelmi jogait most sem vették teljesen figyelembe és így természete-

tesen sok olyan pontja van az új határvonalnak, ahol a lakosság érdekei ellenére olyan a helyzet, hogy éppen erőltetett voltánál fogva fenn nem tartható. Katonai és állambiztonsági szempontokat sehol sem vettek figyelembe. Sőt majdnem valamennyi visszakerült felvidéki magyar város, mely a határ közelében fekszik, természetes élelmezési és nyersanyag forrását, a vidék pedig egyedüli fogyasztó piacát veszítette el. Ez a kérdés még igen sok vonatkozásban rendezésre szorul.

A Felvidék katonai megszállásának legméltóbb és legfelemelőbb ünnepe volt Horthy Miklós kormányzó fényes ke-
reték között lezajlott kassai bevonulása. Rákóczi városa november 11-én meghatottan és lelkes örömmel fogadta falai között Magyarország kormányzóját.

Horthy Miklós kormányzó a 7.1. gyalogsági parancsnok (19. önálló dandár) 3 zászlóalj 1 2 lovas század s 5 üteg erejű csoportjának élén, melyhez még a Ludovika Akadémia hallgatóiból alakított 2 zászlóalj, 1 4 lovas század és 2 üteg csatlakozott. 11 órakor vonult be Rákóczi ősi városába.

A Mindenható kegyelme lehetővé tette, hogy Magyarország vér nélkül, pusztán a hatalmas német és olasz szövetségesek által támogatott igazság jogán, visszaszerezze a Felvidék egy részét. Ez a siker megmutatta azt az útat, amely a magyarságnak ismét egy államban való egyesítése felé vezet.

vitéz Nagy Vilmos.
